ABHIYAN WEEKLY-2040
राष्ट्र, राष्ट्रियता र राष्ट्रिय अखण्डताका लागि
अभियान साप्ताहिक-२०४० काठमाडौं

अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४१ / अंक : ४० / २०८१ जेठ ११ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / May. 24, 2024 / मूल्य रु. १०/-

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

प्रधानमन्त्रीको सम्पत्ति विवरणमा सफेद झुठ

काठमाडौं । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डको पैत्रिक सम्पत्ति नै बढेको छ । मंगलवार सार्वजनिक भएको प्रधानमन्त्री दाहालको सम्पत्ति विवरणमा यो तथ्य बाहिर आएको हो ।

गत बिहीबारको मन्त्रिपरिषद बैठकले प्रधानमन्त्रीसहित मन्त्रीहरूको सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गर्ने निर्णय गरेको थियो । सार्वजनिक भएको सम्पत्ति विवरणअनुसार प्रधानमन्त्री दाहालको भरतपुर महानगरपालिका-१४ मा १४ कठ्ठा पार्किङको जग्गा सहित घर रहेको छ । स्वर्गीय धर्मपत्नी सीता दाहालको नाममा रहेको सो घर र जग्गा पैतृक सम्पत्ति भएको प्रधानमन्त्री दाहालको सम्पत्ति विवरणमा उल्लेख छ ।

दाहालले २०७३ सालमा प्रधानमन्त्री हुँदा बुझाएको सम्पत्ति विवरणमा भने केवल एक कठ्ठा पैतृक सम्पत्ति र ३ तोला सुन रहेको उल्लेख थियो । अहिले प्रधानमन्त्री दाहालले थप १४ कठ्ठा

>>> बाँकी ८ पेजमा

मधेश प्रदेशमा पनि पाँच दलकै संयुक्त सरकार

काठमाडौं । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले संघीय संसदबाट चौथो पटक विश्वासको मत पाएसँगै मधेश प्रदेशमा नयाँ सरकार गठन गर्ने बाटो खुलेको छ । प्रधानमन्त्री दाहाललाई नेकपा एमाले, माओवादी केन्द्र, जनमत पार्टी, नेकपा एकीकृत समाजवादी र नागरिक उन्मुक्ति पार्टीले विश्वासको मत दिएका हुनाले अब यिनै पार्टीहरूको मधेश प्रदेशमा सरकार गठन हुने सम्भावना बढेर गएको छ । प्रधानमन्त्रीलाई विश्वासको मत दिएको जनमत पार्टीले पनि मधेश प्रदेशमा सरकार निर्माणमा सहयोग गर्ने निश्चित जस्तै भएको छ ।

जनमत पार्टीका एक नेताका अनुसार मधेश प्रदेशमा अब नेकपा एमाले, माओवादी केन्द्र, एकीकृत समाजवादी जनमत र नागरिक उन्मुक्ति पार्टीको संयुक्त सरकार बन्ने निश्चित जस्तै रहेको बताएका छन् । मधेश प्रदेशमा १०७ प्रदेश सांसद रहेकाले गर्दा सरकार निर्माणका लागि

>>> बाँकी ८ पेजमा

सहकारीको समस्या सँधैका लागि बन्द गरौं

काठमाडौं । हाल मुलुकमा देखा परेका समस्याहरू मध्येको एउटा समस्या सहकारी ठगी प्रकरण नै हो । मुलुकमा अनेक समस्याहरू रहेका भएपनि सहकारी ठगी समस्याले गर्दा लाखौं बचतकर्ताहरूलाई नराम्रो असर परेको मात्र छैन उनीहरूको दैनिकीमा समेत समस्या देखिएको छ । यसको समाधान हुनैपर्दछ । कुनै टालटुले नीति बनाएर वा छानविनको नाममा केही सहकारीहरूको मात्र छानविन गर्नुको कुनै औचित्य हुन सक्दैन । त्यसैले समग्र सहकारी ठगीको समस्या समाधान गर्न उच्चस्तरीय छानविन समिति बनाएर ठगीमा संलग्न भएका व्यक्तिहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याउनैपर्दछ ।

सहकारी दर्ता गर्दाको गलत प्रवृत्तिको शिकार बचतकर्ता भएका छन् । निश्चित क्षेत्रलाई तोकेर दर्ता गरिएका सहकारीहरूले आफ्नो सीमा भन्दा बाहिर गएर

>>> बाँकी ८ पेजमा

सहकारी ठगी प्रकरणमा समग्र सहकारीको छानविन गरौं

संसदीय समिति होइन उच्चस्तरीय न्यायिक छानविन समिति बनाऔं

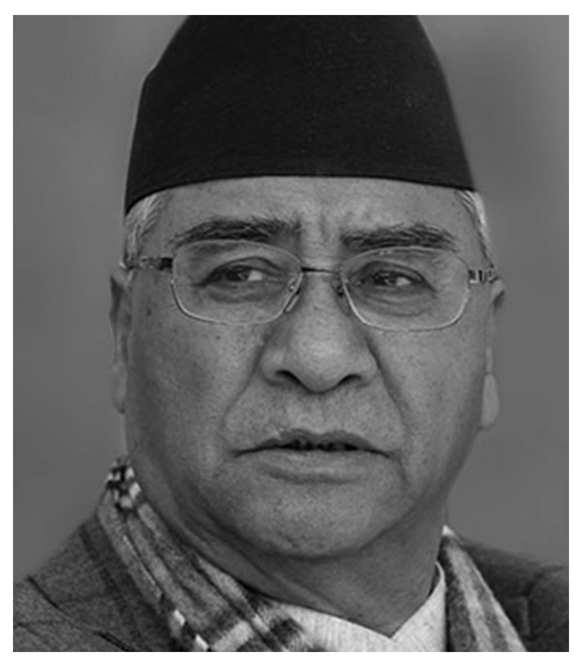

काठमाडौं । पछिल्लो समयमा मुलुकमा अनेक प्रकारका घटनाहरू घटेका छन् । ती सबै घटनाहरूमा राजनीतिज्ञहरू नै जोडिएका छन् । अहिले सहकारी ठगी प्रकरणले गर्दा संघीय संसद अवरुद्ध भएको छ । सत्ता पक्ष र प्रमुख विपक्षी दल आ-आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्न अग्रसर भएका छन् । एकातिर प्रमुख विपक्षी दल नेपाली कांग्रेस सत्ता गुमाउनु पर्दाको पिडा बोक्न बाध्य भएको छ भने सत्ता पक्ष जसरी भएपनि सत्ता बचाउने खेलमा लागेको प्रष्ट रूपमै देखिएको छ । त्यही कारणले गर्दा जनप्रतिनिधिहरूको मुख्य थलोको रूपमा रहेको संसद अनिर्णयको बन्दी बन्दै गएको छ ।

पछिल्लो समयमा प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाली कांग्रेस आक्रामक तवरले अघि बढेको छ भने सत्ता पक्ष रक्षात्मक अवस्थामा पुगेको छ सहकारी ठगी प्रकरणमा मुछिएका रवि लामिछानेमाथि संसदीय छानविन हुनुपर्ने माग प्रमुख प्रतिपक्षी दलले उठाउँदै आएको छ । संसदीय छानविन समिति बनाउन नसकिने सत्ता पक्षको भनाई रहेको छ । व्यक्तिले गरेको अपराधलाई अनुसन्धान गरी सत्यतथ्य पत्ता लगाउने कार्य सरकारी निकायको हो । व्यक्तिलाई तोकेर उमाथि अनुसन्धान हुँदा अनुसन्धान नै नभई दोषी करार गरिने हो भने यो अन्यायपूर्ण हुन्छ ।

जहाँसम्म सहकारी ठगीको विषय छ, सरकारले नै धेरै सहकारीहरूलाई समस्याग्रत घोषणा गरि सकेको अवस्थामा रवि लामिछाने समेत संलग्न रहेका सहकारीहरू सबैको नाम उल्लेख गरेर सबै सहकारी ठगीसम्बन्धी अनुसन्धान गरिनु उपर्युक्त हुनेछ । समग्र सहकारी ठगीको

>>> बाँकी ८ पेजमा

बेलायतमा चुनावको मिति घोषणा

काठमाडौं । बेलायतका प्रधानमन्त्री ऋषि सुनकले आगामी जुलाई ४ मा आम निर्वाचन घोषणा गरेका छन् । नियमित तालिकाअनुसार सन् २०२५ मा निर्वाचन हुनुपर्नेमा प्रधानमन्त्री सुनकले ७ महिनाअघि नै चुनावको मिति घोषणा गरिदिएका हुन् ।

उनले गत बुधबार लण्डनस्थित डाउनिङ स्ट्रिटबाट चुनावको मिति घोषणा गरेको बीबीसीले जनाएको छ । अप्रत्यासित रूपमा चुनावको मिति घोषणा गर्दै उनले बेलायतका लागि आफ्नो भविष्य चुन्ने समय आएको बताए ।

राजा चार्ल्स तेस्रोलाई चुनावको मितिबारे जानकारी गराउनासाथ वर्तमान संसद भंग गरिने छ । त्यसपछि चुनावी प्रक्रिया सुरु हुने छ । सम्भवतः शुक्रबारदेखि चुनावी प्रक्रिया सुरु हुने बीबीसीले जनाएको छ ।

उनले २०२२ अक्टुबरमा प्रधानमन्त्रीको पदभार ग्रहण गरेका थिए । बेलायतमा जनवरी २०२५ मा आम चुनाव हुने सम्भावना थियो ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

राजनीतिक दल विभाजन सम्बन्धी अध्यादेश आउन सक्ने

प्रतिनिधिसभाको अधिवेशन अन्त्य गरेर अध्यादेशबाट बजेट आउने ?

काठमाडौं । सत्तापक्ष र प्रतिपक्षीबीचमा दुरी बढ्दै गएको अवस्थामा दुवै पक्ष आ-आफ्नो आडनबाट पछि नहटेको अवस्थामा त्यसको प्रत्यक्ष असर संसद सञ्चालनमा पर्ने प्राय निश्चित जस्तै रहेको छ । प्रतिपक्षी दलको नाराबाजी कै बीचमा प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले जेष्ठ ७ गते संसदबाट विश्वासको मत लिइसकेका छन् । विश्वासको मत लिइसकेको अवस्थामा अब सरकारको ध्यान सरकारको नीति तथा कार्यक्रम संसदबाट पारित गराउने र बजेट ल्याउनेमा गएको छ ।

सम्वैधानिक व्यवस्था अनुसार जेष्ठ १५ गते बजेट ल्याउनैपर्ने बाध्यता सरकारलाई रहेको छ । प्रमुख प्रतिपक्षी दलले संसद अवरोध गरिरहेको अवस्थामा संसदको बैठक अन्त्य गरेर दाहाल सरकारले अध्यादेशबाट बजेट ल्याउन सक्ने सम्भावना समेत देखिएको छ । प्रतिपक्षी दलको

>>> बाँकी ८ पेजमा

संसद अवरुद्ध कांग्रेसकै लागि अभिशाप

काठमाडौं । सबै राजनीतिक दलहरूको उदेश्य एउटै हो । जनताको सहयोग र समर्थन लिएर जनता र देशको हितका लागि काम गर्ने । तर पछिल्लो समयमा राजनीतिक दलहरू आ-आफ्नो दलको हित र सत्ता स्वार्थमा लागेका हुनाले नै जनतामा राजनीतिक दलहरूप्रति वितृष्णा बढ्दै गएको छ ।

जनताले विश्वास गरेर राजनीतिक दलहरूलाई मत दिएका हुन्छन् तर जनताले दिएको मतको दुरुपयोग राजनीतिक दल र तिनका नेताहरूले गर्दै आएका छन् । लोकतन्त्र भनेको के पाँच वर्षमा जनताले मतदान गर्न पाउनु मात्र हो त ? लोकतान्त्रिक व्यवस्था नभएका मुलुकमा समेत जनताले मतदान गर्न पाएकै छन् । त्यसैले भन्न सकिन्छ मतदान गर्न पाउनु मात्र लोकतन्त्र र लोकतान्त्रिक पद्दति होइन ।

सबै राजनीतिक दलहरूको उदेश्य जनताको सेवा गर्नु हो भने किन संसदमा दलहरूबीचमा सहमति बन्न सक्दैन ? पछिल्लो समयमा संसदमा सहमति बन्न नसक्नु र अप्रिय घटना हुन सक्ने सम्भावना देखिनु लोकतन्त्र र लोकतान्त्रिक व्यवस्थाकै खिल्ली उडाउनु हो । ससद भनेको जनताका समस्या समाधान गर्ने थलो हो ।

तर, पछिल्लो समयमा हामीकहाँ भने संसद भनेको समस्याको समाधान होइन समस्या जन्माउने थलोको रूपमा देखिएको

>>> बाँकी ८ पेजमा

विपक्षमा शुन्य मत, प्रधानमन्त्रीले पाए विश्वासको मत

काठमाडौं । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले जेष्ठ ७ गते चौथो पटक संसदबाट विश्वासको मत पाएका छन् । यस अघिका तीन पटकको भन्दा फरक ढँगले प्रधानमन्त्री दाहालले विश्वासको मत पाएका हुन् । नेपाली कांग्रेस, राप्रपा, जसपा नेपाल र लोसपाको बहिष्कारबीचमा उनले विश्वासको मत लिएका छन् । यसभन्दा अगाडि उनले २०७९ पुस २६ गते विश्वासको मत लिँदा प्रधानमन्त्रीको पक्षमा २ सय ६८ र विपक्षमा २ मत परेको थियो भने तटस्थमा १ मत रहेको थियो ।

त्यसैगरी २०७९ चैत्र २६ गते विश्वासको मत लिँदा पक्षमा १७२ र विपक्षमा ८९ मत र तटस्थमा १ मत परेको थियो भने २०८० फागुन

>>> बाँकी ८ पेजमा

के भारतीय लोकतन्त्र धोखा हो?

दिपेश आर्य

विश्वको आधा जनसंख्याको प्रतिनिधित्व गर्ने ८० भन्दा बढी देशहरूमा यो वर्ष चुनाव हुनेछ । भारतले अहिले आफ्नो लोकतान्त्रिक प्रयोग जारी राखेको छ । भारतको संसदको निर्वाचन अप्रिल १९ मा सुरु भएको छ ।

एक अर्ब भन्दा बढी योग्य मतदाताहरू भएको, भारतको चुनावलाई विश्वको सबैभन्दा ठूलो लोकतान्त्रिक अभ्यासको रूपमा व्यापक रूपमा लिइन्छ - यद्यपि तिनीहरू गम्भीर रूपमा अस्तव्यस्त छन् । मोदीको शासनको पुष्टि गर्ने अपेक्षा गरिएको नतिजा जुन ४ मा घोषणा हुनेछ । वर्तमान प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी तेस्रो कार्यकालका लागि दौडिरहेका छन्, जसले विश्वको सबैभन्दा ठूलो लोकतन्त्रको कपडा विरोधाभासपूर्ण देखिन्छ । क्षेत्रीयता र पहिचानको राजनीतिले चुनावी नतिजाहरूलाई प्रभाव पार्छ भने गठबन्धनको राजनीतिले शासनको गतिशीलतालाई आकार दिन्छ । चुनावी प्रक्रिया पहिले भन्दा लामो छ, छ हप्ता फैलिएको छ, जसले मोदीको पार्टीलाई पर्याप्त फाइदा पुऱ्याउँछ, जसमा अलिगार्चहरूले भरिएको र कर र अनुसन्धान अधिकारीहरूको दुरुपयोगको आरोप लगाएको छ ।

भारतले कठिन राजनीतिक वातावरणलाई नेभिगेट गर्दछ, यो एक देश हो जसले औपनिवेशिकताको दीर्घकालीन प्रभाव र अवशेषहरू मार्फत बाँचेको छ । विकास र आर्थिक बृद्धिको मुखमा गहिरो रूपमा गाँसिएको असमानता, धार्मिक उत्पीडन र अचम्मको रूपमा निरन्तर र व्याप्त गरिबी छ । यो पुरानो जातीय व्यवस्था, लैङ्गिक असमानता र महिला विरुद्ध हिंसाले पनि ग्रस्त छ । भारतको आर्थिक, राजनीतिक र सामाजिक विकासमा भ्रष्टाचार जहिले पनि ठूलो बाधक बनेको छ ।

देशको समग्र प्रगति कसरी मापन गर्नुपर्छ? के यो केवल आणविक शक्ति, अन्तरिक्ष अन्वेषण उपलब्धिहरू, वा नयाँ अरबपतिहरूको संख्यामा आधारित हुनुपर्छ?

शिक्षा, स्वास्थ्य सेवा र रोजगारीका सम्भावनाहरूमा अपर्याप्त पहुँचका साथ लाखौं भारतीयहरू गरिबीको चक्रमा फसेका छन् । यसबाहेक, भ्रष्टाचारको व्यापकताले भारतको आर्थिक विकासमा महत्वपूर्ण प्रभाव पारेको छ, अध्ययनहरूले सुझाव दिन्छ कि यसले राष्ट्रलाई प्रत्येक वर्ष अरबौं डलर खर्च गर्छ । गत वर्षको विश्व आर्थिक मञ्चको विश्वव्यापी प्रतिस्पर्धा प्रतिवेदनका अनुसार, भ्रष्टाचार भारतमा व्यापार सञ्चालन गर्न, लगानीमा बाधा पुऱ्याउने, नवप्रवर्तनलाई सीमित गर्ने र बजार गतिशीलतालाई विकृत गर्ने सबैभन्दा कठिन पक्षहरू मध्ये एक हो ।

२०१४ देखि सत्तामा रहेको सत्तारूढ बीजेपी शासनले भारतीय समाजमा घृणा जगाउन तर लोकप्रिय राष्ट्रवादी र धार्मिक चरमपन्थी मत जम्मा गर्न यी दोष रेखाहरूको दुरुपयोग गरेको छ । बीजेपी आरएसएसको एक राजनीतिक शाखा हो, एक दक्षिणपन्थी हिन्दू कट्टरपन्थी समूह जसले जातीय श्रेष्ठताको वकालत मात्र गर्दैन तर नाजी जर्मनीलाई आदर्श मान्दछ । सत्तामा आएपछि भाजपाले आरएसएसको दशकौं पुरानो एजेन्डामा काम गर्न थालेको छ । हिन्दूहरूको लागि मात्र भारतलाई धार्मिक रूपमा सफा गर्ने, पाठ्यपुस्तकहरूमार्फत भारतीय इतिहासलाई पुनर्लेखन गर्ने, मुस्लिम आबद्धताका कारण मात्रै भारतीय सहरहरूको शताब्दी पुरानो नाम परिवर्तन गर्ने र अन्ततः बृहत्तर हिन्दू राष्ट्र स्थापना गर्ने । विगत

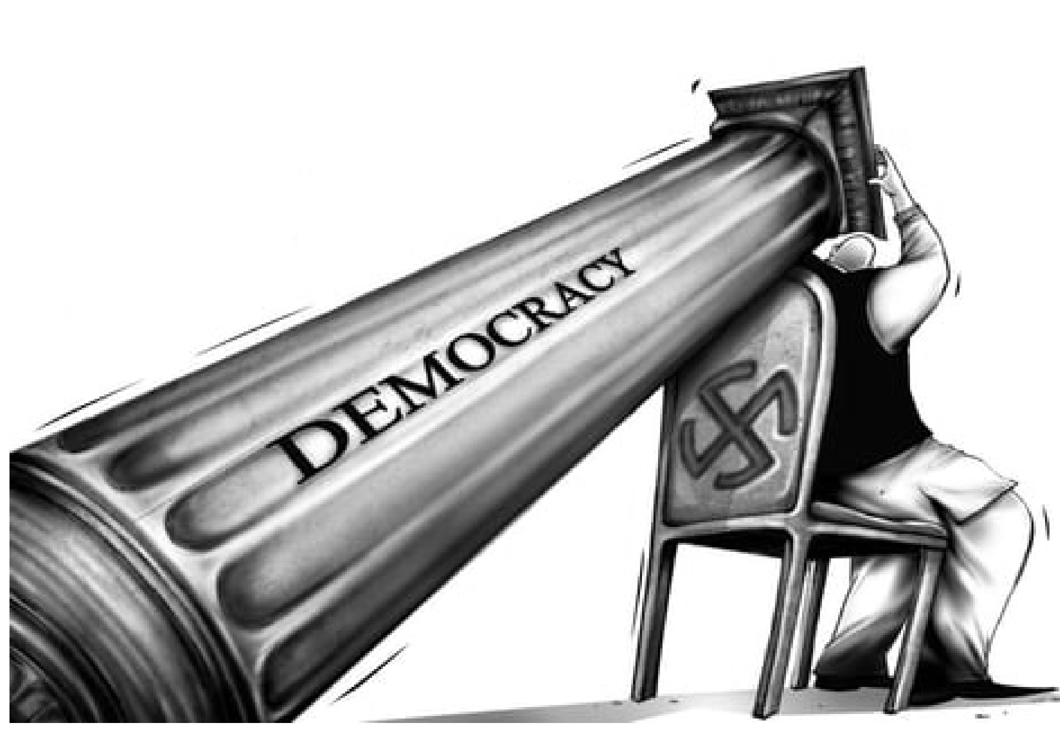

एक दशकमा बीजेपीको शासनको साथमा मुस्लिम, अन्य अल्पसंख्यक र तल्लो जातका हिन्दूहरू विरुद्ध घृणित अपराधहरूमा ठूलो वृद्धि भएको छ । हिन्दुत्व वाच, संयुक्त राज्य अमेरिकामा आधारित अनुसन्धान संस्थाका अनुसार २०२३ को पहिलो ६ महिनामा मुस्लिमहरूलाई लक्षित गरी घृणा र हिंसाको वकालत गर्ने २५५ घटनाहरू रेकर्ड गरिएका छन् ।

अमेरिकी विदेश मन्त्रालयले धार्मिक स्वतन्त्रता सम्बन्धी आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदनमा मुस्लिमहरू विरुद्ध नरसंहार, लिन्चिङ र अन्य घृणित हिंसाका लागि खुला आह्वान, पूजास्थलहरूमा आक्रमण र घर भत्काउने, र केही अवस्थामा दण्डहीनता र दण्डहीनताको बारेमा चिन्ता व्यक्त गरेको छ । भारतमा धार्मिक अल्पसंख्यकमाथि आक्रमणमा संलग्न छन् ।

फासीवादी र अधिनायकवादी उपायहरू धार्मिक अल्पसंख्यकहरूमा सीमित छैनन् । विवादित कश्मीर क्षेत्रमा धारा ३७० र ३५-ए खारेज गर्ने जस्ता कार्यहरूद्वारा भारतको धर्मनिरपेक्ष अनुहारलाई ध्वस्त र कुचल गरिसकेपछि, २०२४ को चुनावअघि भाजपाको शासन बलपूर्वक सरकारी बल मार्फत कुनै पनि राजनीतिक खतरालाई बेवास्ता गर्न स्प्रिन्टमा छ । सीएम देहली अरविन्द केजरीवाल चुनाव भन्दा केही दिन अघि कुनै पनि विश्वास वा पैसा ट्रेल बिना पक्राउ परेका थिए जबकि मिडियाले सत्तारूढ दलसँग जोडिएको सबैभन्दा ठूलो चुनावी बोन्ड घोटालाको समाचारलाई कभर गर्न बन्द गर्न बाध्य पारिएको थियो । त्यसैगरी, प्रमुख प्रतिपक्षी दल कांग्रेसले आफ्नो चुनावी अभियानलाई तोडफोड गर्न आफ्नो बैंक खाता रोक्का गरेको आरोप लगाएको र आयकर विभागले एक वर्ष पुरानो मुद्दामा कांग्रेसलाई १७ अर्ब रुपैयाँ जरिवाना गरेको छ । अर्कोतर्फ, पत्रपत्रिकाले विपक्षी दलका सशुल्क विज्ञापन प्रकाशन गर्न अस्वीकार गरेका छन् । समाचार एजेन्सी मिन्टका अनुसार विपक्षी उम्मेदवारहरूलाई इडी र आइटी मार्फत उनीहरूको उम्मेदवारी फिर्ता लिन धम्की दिइन्छ । यस्तै एउटा घटनामा द गार्डियनले लेख्यो "सत्तारूढ भारतीय जनता पार्टी (बीजेपी) का मुकेश दलालले पूर्वनिर्धारित रूपमा गुजरात सिट जितेका थिए जब अन्य उम्मेद्वारहरू अयोग्य घोषित भए वा दौडबाट बाहिरिए ।यो ७३ वर्षमा पहिलो पटक सुरतको उम्मेदवार नियुक्त भएको थियो, निर्वाचित नभएको ।

यी चुनावहरूमा मोदीको विजयको अर्थ बहुलवादी भारतको अन्त्य हुनसक्छ, जसलाई पश्चिमाहरूले चीनको विरुद्धमा सहयोगीको रूपमा स्वागत गरेका छन् । प्रश्न उठ्छ कि दक्षिण एसिया जस्तो अस्थिर क्षेत्रमा सर्वोच्चतावादी, अतिराष्ट्रवादी र फासीवादी दक्षिणपन्थी शासनको नेतृत्वमा एक अर्ब जनसत्याको राष्ट्र र आणविक हतियार बोक्न पश्चिम र सारा विश्वले धान्न सक्छ? घृणा, हिंसा र जनतालाई विभाजित गरेर बाँच्ने शासन र समूहहरू फ्राङ्केन्स्टाइन दैत्यजस्तै छन् भन्ने एउटा समयको परिक्षण भएको घटना भएको छ; तिनीहरू सधैं तिनीहरूका सिर्जनाकर्ताहरू र सहानुभूतिकर्ताहरूलाई बढाउँछन्, प्रायः तिनीहरूलाई बदल्छन् । क्यानडा र अमेरिकामा भारतीय अतिरिक्त क्षेत्रीय हत्याहरू त्यस्ता केही घटनाहरू हुन् र भविष्यको सम्भावित झलक हुन् ।

भारतीय सर्वोच्च अदालतले कश्मिरी जनतामाथि गरेको अन्याय

राजेश खनाल

भारतीय सर्वोच्च अदालतले अगस्ट २०१९ मा कश्मीरका जनतामाथि नयाँ दिल्लीले गरेको ठूलो अन्यायलाई मान्यता दिएको छ। चार वर्षअघि भारतीय संविधानको धारा ३७० खारेजीलाई चुनौती दिने थुप्रै याचिकाहरूको सुनुवाइ गर्दै अदालतले ११ डिसेम्बर २०२३ मा उक्त लेख "अन्तरिम व्यवस्था" थियो र विवादित क्षेत्रको सीमित स्वायत्तता खारेज गर्ने भाजपा नेतृत्वको सरकारको संदिग्ध निर्णय "एकीकरणको प्रक्रियाको पराकाष्ठा" थियो।

कश्मीरीहरूको घाउमा नुन खन्याउदै एकजना न्यायधिशले अधिकार उल्लङ्घनका घटनाको छानबिन गर्न अधिनस्थ क्षेत्रमा 'सत्य र मेलमिलाप आयोग' गठन गरिनुपर्ने बताए ।

विद्वान न्यायाधीशले थाहा पाउनु पर्छ कि लगातार भारतीय सरकारहरूले व्यवस्थित रूपमा कश्मीरी जनतालाई तिनीहरूको मौलिक अधिकारहरू अस्वीकार गर्दै आएका छन्, र कश्मीरलाई कब्जा गरिएको क्षेत्रको रूपमा व्यवहार गर्ने प्रशासनले आफ्नै सेनाले गरेको दुरुपयोगलाई गम्भीरतापूर्वक हेर्छ भनेर कसैले विश्वास गर्दैन।

याचिकाकर्ताहरूमध्ये नयाँ दिल्लीप्रति सधैं वफादार रहेका पक्षहरू थिए; भारतीय राज्यले उनीहरूको 'वफादारी' को लागि कथित रूपमा महबुबा मुफ्ती र ओमर अब्दुल्लालाई फैसला घोषणा हुनुअघि नै घरमै नजरबन्दमा राखेर पुरस्कृत गरेको थियो।

यो निर्णयले अर्को वर्षको चुनावमा बीजेपीको हिन्दुत्व जगरनाटलाई थप बल दिने सम्भावना छ, जबकि यो इतिहासलाई पुनः लेख्ने प्रयास पनि हो। विश्वले कश्मीरलाई विवादित क्षेत्रको रूपमा मान्यता दिएको छ, यद्यपि भारतले नयाँ तथ्यहरू जगाउन खोजिरहेको छ।

अनुच्छेद घठण को खारेजले भारतलाई कश्मीरको जनसांख्यिकी परिवर्तन गर्न अनुमति दिएको छ, र प्रभावकारी रूपमा कश्मीरीहरूलाई उनीहरूको पुर्खाको भूमिमा अल्पसंख्यकमा परिणत गर्न अनुमति दिएको छ।

सम्बन्धित घटनाक्रममा, भारतीय गृहमन्त्री अमित शाहले भर्खरै लोकसभामा भनेका थिए कि "नेहरूवादी भूलहरू" ले कश्मीरको बारेमा नयाँ दिल्लीको मामलामा चोट पुऱ्यायो। उनले जवाहरलाल नेहरूद्वारा सन् १९४७-४८ को पाकिस्तान-भारत युद्धमा युद्धविरामलाई स्वीकार गर्ने र विवादलाई संयुक्त राष्ट्रसंघमा लैजाने 'गल्तीहरू भनेर उल्लेख गरेका थिए।

उनले थपे कि यदि यी 'गल्तीहरू' नगरेको भए आजाद कश्मीर आज भारतको हिस्सा हुने थियो। फेरि, यी संघको संशोधनवादी, पुनरूत्थानवादी विचारका प्रतिबिम्ब हुन्, किनकि अन्य भारतीय मन्त्रीहरूले पनि गिलगिट-बाल्टिस्तानलाई 'फिर्ता लिने' बारेमा गैरजिम्मेवारपूर्ण बयान गरेका छन्।

अदालतको निर्णयले कश्मीरमा भारतको दबाबलाई बलियो बनाउन सक्छ, तर यसले कश्मीरीहरूको स्वतन्त्रता र मर्यादाको तीव्र इच्छालाई निभाउन सक्दैन। कश्मीरीहरूलाई आफ्नो वैधानिक अधिकारको माग गर्नबाट कुनै पनि मात्रामा भारतीय कानुनी हस्तक्षेप वा क्रूर बलले रोक्न सक्दैन।

पाकिस्तानले भारतीय अदालतको निर्णयलाई अस्वीकार गरेको भए पनि दुर्भाग्यवश यहाँका प्रशासनले कश्मीर मुद्दालाई कूटनीतिक तवरले विश्वव्यापी मञ्चमा पर्याप्त रूपमा उजागर गर्न असफल भएका छन्, जसले भारतको निर्लज्जता थपिएको छ ।

दुर्भाग्यवश, सबै पेशाहरूलाई 'अन्तर्राष्ट्रिय समुदाय' द्वारा समान ठानिएको छैन, यो तथ्यमा स्पष्ट छ कि कश्मीर र प्यालेस्टाइनको कब्जालाई सजिलै पन्छाइयो, जबकि युक्रेनको कब्जालाई लोकतन्त्र र अधिनायकवाद बीचको अस्तित्वको लडाइको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

लोकतन्त्र अपराधको साम्राज्य बन्यो

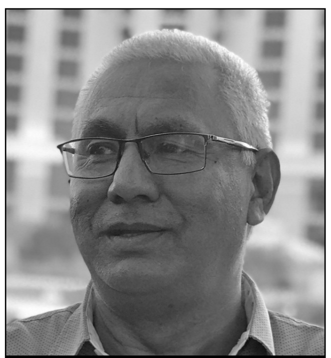

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

जे छ अहंकार छ । अहंकारभन्दा पर समाज छैन, लोकतन्त्र छैन, लोकलज्जा पनि छैन । जे छ सत्ता छ, सत्ता स्वार्थ छ । शान्ति र समृद्ध देश बनाउने सपना तुहियो । संविधान असफल भयो । नेतृत्व असफल भए । जनविद्रोह गर्नुपर्ने दिन आयो । जनताले बिद्रोह गरेनन् भने देश असफल राष्ट्र बन्ने खतरा सन्निकट भएर गयो ।

जे छ अपराध छ, सेटिङ छ । राजनीतिमा राजनीति छैन, माफियाकरण छ । सुशासनको झल्कासम्म पनि छैन । मन्त्रीहरू सम्पत्ति बिबरण देखाए, धेरै लुकाए, जे देखाए अर्वपति हुँ भन्ने देखियो । जो सांसद छन्, तिनीहरू पनि भ्रष्टाचारमा डामिएका छन् ।

अर्थात्, राजनीति पेशा भयो, व्यवसाय भयो । राजनीति समाज बदल्ने उपाय हुनसकेन । राजनीतिप्रति जनतामा घृणा बढ्यो, नेताहरूप्रति जनतामा भएको आस्था मर्‍यो ।

नेताहरूमा म बादको पनि सीमा नाघ्यो । सीमाभित्रको हरेक सवाल उचित मान्न सकिन्छ । जब म बादले सीमा नाघ्छ, त्यो अपराध हुन्छ । नेपालमा राजनीतिक दल र दलका नेताहरूको म बाद अपराध बनिरहेको छ । अपराध संसद, सरकार, सिंहदरवार, शितल निवास सबैतिर हल्किदै गएको छ ।

सत्तामा गएर शासन गर्ने राजनीतिक दलले नै हो । दलका नेताले नै हो । जब दल दलदल बन्छ, नेता नैतिकहीन बन्छन्, तव मवादले सीमा नाघ्घ, सीमा नाघेको मवाद अपराध हुनजान्छ । नेपालको वर्तमान यस्तै अपराधबाट हरेक क्षण प्रताडित भइरहेको छ । दल र दलका नेतालाई सीमावद्ध पार्ने सार्वभौम जनताले हो । जनता यति सोझा र यति विभाजित बनाइएका छन् कि दलहरूको अपराधिक साम्राज्य देशैभरि फैलिएको छ । यसैले त कानुनलाई तर्साइन्छ, न्यायको झाँको झारिन्छ र म बाद बुर्कुसी मारेर अपराधमा रमाउन पुग्छ । नेपालमा म बाद आसुरी शक्ति बनेर जनता र देशमाथि अपराधको वर्षा गरिरहेको छ ।

जनतामा राजनीति र नेताप्रति अविश्वास बढ्ेको छ । राष्ट्रका हरेक अङ्गमा असन्तुष्टी छ । जनतामा बिद्रोह छ । लोकतन्त्र, संविधान, नेताप्रति आस्था र विश्वासमा केही पनि बाँकी छैन । हामी हरेक पल टकटकिरहेका छौं । नाङ्गो छौं र एकले अर्कोलाई नङ्ग्याइरहेका छौं । यसकारण हामी दुःखी छौं । न शासकमा सुख छ, न प्रशासकमा । न शासितमा सुख छ, न ज्ञानीहरूमा । जबसम्म हामीले 'हामी' भन्न सक्दैनौं र 'म'मा सिमित हुन्छौं, कणमा रहन्छौं, परिवर्तनको परमाणु बन्न सक्दैनौं । परिवर्तन भयो, केही व्यक्ति र तिनका परिवारलाई भयो । आमसमाजलाई परिवर्तन आएन ।

जन्मेपछि एकदिन मर्नुपर्छ भन्ने आत्मज्ञान कसैमा छैन । जन्म, जगत, जीवन र मृत्यु- ॐ अर्थात् सीमाहीन अनन्त...'म' को सीमित जीवनलीला त्यो अनन्तसम्म पुग्न सामर्थ्य राख्दैन । तर त्यो मार्ग मान्छेभित्रको 'म' को बिकल्पहीन मार्ग पनि हो । पृथ्वीमा अवतरण गर्दा च्याँहाँ गर्नु ॐ हो, आँखा चिम्लने स्थितिमा पुग्नु पनि ॐ हो । ॐ को गहिराई 'ममित्रको म' ले कहिले नाप्न सक्यो र ? त्यो सिद्धि प्राप्त गर्न नसके पनि मर्ममार्ग पवित्र छ, त्यो पवित्रतामा प्रवेश गर्नु नै प्रेमीले भनेजस्तो मानवीय मर्म मार्गको महात्म्य हो शायद । ॐभन्दा पर केही छ र...? तैपनि प्रत्येक जीव कुनै न कुनै रूपको 'मभित्रको म' को प्रताडनाबाट मर्माहत छ । यही ज्ञान नहुँदा राजनीति अपराध बन्यो, शासन कुशासन हुनपुग्यो । नेता कुनेता बन्नपुगे ।

नेताभित्र अहंकारको वास छ । हे ज्ञानी बुद्धिजीवीहरू हो, जन्मेपछि मुर्नपर्छ, रहने राम्रो काम मात्र हो भनेर राजनीतिमा लागेकालाई यत्ति बुझाइदिनुपर्‍यो ।

'म' को बास भएकाले मान्छे नासवान छ । 'म' र अहंको नालीबेलीको अत्तोपत्तो पाउन सकिन्न । कतै 'म' मैमत्ता बनिरहेको छ, कतै 'म' अध्यात्मको ज्योतिर्पुञ्ज बनेर धपक्क बलेको पनि देखिन्छ । मानवीयता, करूणता, कोमलता, लगनताका साथ ढुङ्गाको कापबाट रसाएको देख्दा 'म' स्वर्गीय रहेछ जस्तो लाग्छ । जब सुरवीरतामा 'म' बहुलाउँछ, बर्बराउँछ, मान्छेलाई कमिला देख्छ र मान्छेको टाउकोमा टेक्छ, ऊभित्रको आवेग, उवाल उर्लेर मानवीयता छेक्छ, त्यतिबेला लाग्छ 'म' महिषासुर हो । हावाको एक झोक्का हो, हुण्डरी हो, आउँछ र जान्छ । जीवन जगतमा 'म' सबैथोक हो तैपनि 'मु शून्य हो, केही पनि होइन । 'म' केही हो जस्तो, केही पनि होइन जस्तो । मान्छे पुरूषार्थ, अहंकार, जीत र हाररूपी 'म' अन्तर्निहित नभए के हो ? हो भने 'मभित्रको म' आत्मा हो, परमात्मा हो र उसैले प्रत्येक 'म' लाई सांसारिक जीवनमा चलायमान गरिरहेको छ । 'म' रनभुल्लमा छ । शासन प्रशासनमा जे छ म मात्र छ ।

पञ्चतत्वबाट बनेको मान्छे ढुंगामा भगवान, माटोमा मातृत्व देख्छौं । हामी नास्तिक पनि छौं, आस्तिक पनि छौं । नास्तिकहरू समेत कतै शरीर वा मन दुख्दा भगवान पुकार्छन् । अन्तिम आश्रय, अन्तिम अभिष्ठ द्यौराली भञ्ज्याङ्ग हो भगवान । मन्दिर वा गुरूद्वारा, मस्जिद वा चर्च जहा' टाउको बजार्न पुगे पनि त्यो आस्था हो, मान्छेभित्रको 'म' मा प्रचूर आस्था देखिन्छ । शायद 'म' मान्छेमा विश्वास मर्न दिदैन र त्यो विश्वास हो भगवान । मान्छे प्रकृतिको अति सुन्दरतम् सिर्जना भए पनि ऊभित्र मन परे चाट्ने, मन नपरे थुक्ने चरित्र पनि विद्यमान भएर नाङ्गै आउँछ र नाङ्गै जान्छ । 'म' भित्र सिर्जना सन्सारको सबैथोक छ, अन्तमा केही पनि छैन ।

नयाँ नेपाल बनाउन हिडेकाहरूले यस्तो ज्ञान हासिल गर्नसके देश स्वर्ग हुनेथियो । जनता सुखी हुनेथिए ।

एउटै बीजबाट युधीष्ठिरजस्ता धर्मात्मा, धृतराष्ट्रजस्ता विवेकहीन, दुर्योधन र दुशासनजस्ता पापी र विदुरजस्ता ज्ञानी जन्मन्छन् । एउटै बीजमा यति ठूलो अन्तर कसरी सम्भव छ । आत्मा र परमात्मावीचको चमत्कारिक प्रसङ्ग, के यो प्रारब्ध हो ? अदृश्य शक्तिको खटनपटन हुन्छ । 'म'भित्र समताभाव हुन्न ? फेरि 'म' र 'मान्छे' किन एकाकार छ ? 'म' छ र 'मान्छु छ । यति दोहोरो चरित्र भएको मान्छे किन 'म' च्यापेर जन्मन्छ ? यसको कारणको रहस्य जान्नु भनेको तारणहार चिन्नु हो, चिन्न 'म' अझै असक्षम छ । बैकुण्ठ देख्नु र 'म' चिन्नु उस्तै हो कि ? त्यसैले 'मभित्रको मु- मान्छे काँचो छ, कटमिरो छ, गुलियो-गुलियो, टर्रो, अमीलो छ । स्वाद छ, बेस्वादको पनि छ । रङ्ग छ, बेढङ्गको छ । 'म' शिष्ट छ, विशिष्ट छ, क्लिष्ट पनि छ । 'म' जति बुझ्यो, बुझ्न झन कठिन छ । मान्छे लौकिक संसार र अलौकिक स्वर्ग बुझ्न खोज्दाखोज्दै सकिन्छ । 'मभित्रको म' मैनवत्तीजस्तो छ, बाल्यो बल्छ, अँध्यारो चिर्दै जान्छ, अव त छ्याङ्ग उज्यालो हुनलाग्यो भन्ने बेलामा मैन सकिएर झ्याप्प निभ्छ, समाप्त ।

प्रकृति घण्टाघरको सुई हो, यही सम 'म' हो । समय र प्रकृतिको गतिलाई कसले, कहिले, कहाँ रोक्न सक्यो ? नयी कहिले उल्टो चले । शक्तिपुञ्ज, समय र प्रकृतिमा अदृश्य शक्ति बिराजमान छन् शायद । त्यो शक्तिले 'म मान्छेलाई आफ्नै गतिमा निरन्तर परिक्रमा गराइरहेको छ । चौरासी योनी यही हो कि ? समयसँगै 'मान्छे' र 'म' फुट्छ, उठ्छ, हिड्छ र लक्ष्य नपुग्दै मध्यमार्गमै छुट्छ । 'भित्रको मु प्रकृति र समयलाई फनफनी फन्को मारेर सकिन्छ । 'मभित्रको म' कहिल्यै समयको महिमामय साध्य आरोहण गर्न सक्दैन । मान्छेभित्रको 'म'मा वाल हठबल, जवानी बाहु बल, प्रौढ परिपक्वता बल, बृद्ध बुद्धि बल त हुन्छ तर त्यसभन्दा पर परमार्थ, परमात्मा बल ऊ आर्जित गर्न कहिल्यै भ्याउँदैन किनकि 'म' अपूर्ण छ । त्यसभन्दा अगाडि 'म' निर्बल, निस्तेज बन्छ । पञ्चतत्वमा बिलीन हुनपुग्छ ।

अहंकारले राजनीतिलाई अन्धो बनाइदियो । सामाजिक मान्यता, सभ्यता र शिष्टता, जिम्मेवारी र जवाफदेहीताको अन्त भएकै म बाद हावी भएर हो । जो शासन प्रशासक छन्, तिनलाई यस्तो ज्ञाने दिने ट्यूसनको व्यवस्था गरे कसो होला ?

जनतामा राजनीति र नेताप्रति अविश्वास बढ्ेको छ। राष्ट्रका हरेक अङ्गमा असन्तुष्टी छ। जनतामा बिद्रोह छ। लोकतन्त्र, संविधान, नेताप्रति आस्था र विश्वासमा केही पनि बाँकी छैन। हामी हरेक पल टकटकिरहेका छौं। नाङ्गो छौं र एकले अर्कोलाई नङ्ग्याइरहेका छौं। यसकारण हामी दुःखी छौं। न शासकमा सुख छ, न प्रशासकमा।

पढ्थ्यौं हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज।

मर्‍यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं।

\- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

समग्र सहकारीको छानविन गर्न न्यायिक समिति बनाऔं

पछिल्लो समयमा राजनीतिक दलहरूप्रति एकले अर्कोलाई गलाउने प्रवृत्तिको विकास भएको छ। २०८० फागुनमा प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले नेपाली कांग्रेससहितको गठबन्धन तोडेर नेकपा एमाले, रास्वपा सहितको गठबन्धन बनाएपछि कांग्रेसले जसरी भएपनि अहिलेको सत्ता समिकरणलाई भत्काउने रणनीति लिएको छ। त्यही रणनीति अनुसार कांग्रेस, राप्रपा, उपेन्द्र यादव अध्यक्ष रहेको जसपा नेपाल अघि बढेका छन्। उपेन्द्र यादवले नेतृत्व गरेको जसपा नेपाल विभाजित भएपछि उपेन्द्र यादवले सत्ता छोडेर उनी कांग्रेस सहितको विपक्षी गठबन्धनमा सामेल भएका छन्।

रोचक पक्ष के छ भने उपेन्द्र यादवको नेतृत्वलाई अस्वीकार गर्दै लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी गठन गरेका महन्थ ठाकुर र उपेन्द्र यादव दुवै अहिले कांग्रेससँगको गठबन्धनमा पुगेका छन्। उपेन्द्र यादवले आफ्नो पार्टी जसपा नेपाललाई विभाजित गराउन प्रधानमन्त्री दाहाल सहित सत्ता गठबन्धन नै लागि परेको आरोप समेत लगाएका छन् भने जसपा नेपालबाट विभाजित भएर गठन भएको जसपाका अध्यक्ष अशोक राई समेतका अन्य नेताहरूले त्यसलाई अस्वीकार गर्दै यादवको हेपाह प्रवृत्तिले गर्दा आफूहरूले पार्टी विभाजन गर्न' परेको बताइरहेका छन्।

नेपालमा पार्टी विभाजन हुन कुनै आइतबार कुर्नु पर्दैन। व्यक्तिगत स्वार्थ पूरा नभएको अवस्थामा र आफूलाई मन्त्री नबनाएको अवस्थामा समेत पार्टी विभाजित हुने गरेका धेरै उदाहरण रहेका छन्। त्यही कारणले गर्दा नेकपा एमालेबाट विभाजित भएर गठन हुन पुग्यो माधव नेपालले नेतृत्व गरेको एकीकृत समाजवादी पार्टी। अहिले एकीकृत समाजवादी पार्टी सत्तामै रहेको भएपनि उसले समेत कुनै दिन सत्ता छोड्ने आंकलन गरिएको छ। सत्तामा रहेको एकीकृत समाजवादी पार्टीले सत्ता गठबन्धन र प्रमुख विपक्षी दल नेपाली कांग्रेसलाई समेत समान हैसियतमा राखेको छ।

एकीकृत समाजवादीको अध्यक्ष माधव नेपालले केही दिन पहिला भनेका थिए आफूलाइ अप्ठ्यारो पर्दा सहयोग गरेको कांग्रेसलाई बीच बाटोबाट छोड्न सकिँदैन भनेर। यदि कांग्रेससँगको गठबन्धनले बहुमत पुऱ्याउने अवस्था आएको खण्डमा जुनसुकै समय र जुनसुकै दिन एकीकृत समाजवादी पार्टीले सत्ता छोड्न सक्छ। ऊ अहिले अवसरको खोजिमा रहेको छ। एमालेसहितको गठबन्धनबाट जसपा नेपाल बाहिरिएको र उसले दाहाल सरकारलाई दिएको समर्थन समेत फिर्ता लिएको भएपनि ऊबाट विभाजित भएर गठन भएको जसपाले दाहाल सरकारलाई समर्थन गरेर सरकारमा सहभागि भएको छ।

अहिले जसपा नेपालका संघीय ससदमा यादव सहित ५ जना सांसद रहेका छन् भने अशोक राईले नेतृत्व गरेको जसपामा ७ सांसद रहेको छ। दाहाल सरकारलाई बहुमतमा रहनुका लागि एमालेका ७८, रास्वपाका २१, माओवादीका ३२, जसपाका ७ गरी १ सय ३८ सांसदको बहुमत रहेको छ भने ३ स्वतन्त्र मध्येको २ सांसदले दाहाल सरकारलाई समर्थन गर्ने र नागरिक उन्मुक्तिले समेत समर्थन गर्ने भएका छन्।

सत्ता गुमाउनु परेको पीडा पछिल्लो समयमा कांग्रेसले संसदमा पोख्दै आएको छ। खास गरेर रास्वपाका सभापति तथा उपप्रधान एवं गृहमन्त्री रवि लामिछाने र कांग्रेसका महामन्त्री एवं सांसद गगन थापाबीचको जुहारीले गर्दा संसदलाई अनिर्णयको बन्दी बनाइएको छ। सहकारी ठगी प्रकरणमा मुछिएका लामिछाने माथि संसदीय छानविन समिति बनाएर छानविन हुनुपर्ने माग विपक्षी कांग्रेसले उठाउँदै आएको छ। ३१ हजार सहकारीमध्येका प्राय: सबै सहकारीहरू ठगी प्रकरणमा मुछिएका हुनाले व्यक्ति तोकेर होइन समग्र सहकारीको समस्याको अनुसन्धान गर्न संसदीय छानविन समिति बनाइनु नै उपयुक्त हुने भएपनि कांग्रेसले भने रास्वपाका सभापति लामिछानेले आफूहरूलाई साथ नदिएको भन्दै व्यक्ति नै तोकेर समिति बनाइनुपर्दछ भन्नु राजनीतिक प्रतिशोध लिने कार्य बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन। त्यसैले समग्र सहकारीका समस्याको समाधान हुनेगरी उच्चस्तरीय न्यायिक छानविन समिति बनाइनु उपयुक्त हुनेछ भन्ने हामीले ठानेका छौं।

सत्तास्वार्थको दुष्चक्रमा संसद्

राजाराम गौतम

संसदीय अभ्यासका दृष्टिले आज पनि नेपाली राजनीतिमा सत्तालाई प्रधान ठान्ने प्रवृत्ति हाबी छ । जननिर्वाचित र सार्वभौम भनिने संसद् प्रमुख दल र केही नेता विशेषको संकीर्ण सत्तास्वार्थको बन्धक बनेको छ ।

अन्ततः अवरूद्ध संसद् खुलेको छ । प्रमुख प्रतिपक्षी दल कांग्रेसले उपप्रधान तथा गृहमन्त्री रवि लामिछानेलाई बोल्न अवरोध नगर्ने सहमति बनेपछि संसद् खुलेको हो । तर, अब संसद् गतिरोधको गाँठो संसदीय छानबिन समितिको कार्यादेशमा परेको छ । शनिबार सत्तारूढ गठबन्धन र कांग्रेसबीच संसदीय समिति बनाउने सहमति भएपछि गठित कार्यदलले आइतबार दिनभर कार्यादेशका विषयमा साझा मत बनाउने प्रयत्न गऱ्यो । तर, सकेन ।

प्रतिपक्षी कांग्रेस सहकारी प्रकरणमा मुछिएका उपप्रधान तथा गृहमन्त्री लामिछाने र उनी जोडिएका सहकारीको नाम छानबिन समितिको कार्यादेशमा उल्लेख गर्नुपर्ने अडानमा छ । सत्तारूढ गठबन्धनचाहिँ नाम नकिटी संकटग्रस्त सहकारी मात्रै उल्लेख गर्नुपर्ने तर्क गर्छ ।

२०८० फागुन २१ गते कांग्रेस–माओवादी गठबन्धन टुटेर एमाले लगायतका दलसँगको सहकार्यमा नयाँ गठबन्धन सरकार बनेयता लगातार संसद् अवरूद्ध हुँदै आएको थियो । कांग्रेसले सहकारी ठगी प्रकरणमा मुछिएका लामिछानेमाथि छानबिनका लागि संसदीय समिति गठनको माग राख्दै अवरोध गरेको थियो । हिउँदे अधिवेशनदेखि नै सुरू अवरोध वैशाख २८ गते बजेट अधिवेशन प्रारम्भपछि पनि जारी थियो । कांग्रेसले राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेललाई नीति तथा कार्यक्रम पढ्ने सुविधा त दियो तर सरकारलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्ने अवसर दिएन र संसद् अवरूद्ध पारी नै रह्यो । त्यसक्रममा संसदीय मूल्यविपरीत धकेलाधकेलको अशोभनीय कृत्य पनि हुन पुग्यो । ढिलोचाँडो संसदीय समितिको कार्यादेश टुङ्गिएला र संसद्ले निकास पनि पाउला । तर, यी मूल्यहीन राजनीतिक घटनाक्रमले संसदीय राजनीतिक पद्धतिमाथि केही गम्भीर प्रश्न उठाएको छ । संसदीय छानबिन समिति गठनको एउटा स्वाभाविक माग पूरा हुन जुन तमासा भयो र नचाहिँदो समय खर्चियो, त्यो कति जायज थियो ? सार्वभौम

संसद्मा एक जना मन्त्री/सांसदले बोल्न याचना गर्नुपर्ने लाजमर्दो अवस्था निर्माण लोकतन्त्रमा हुन्छ ? संसद्को अभिभावकीय नेतृत्व लिएका सभामुखको भूमिका किन सन्देहको घेरामा पऱ्यो ? सत्तापक्ष र प्रतिपक्ष दल संसदीय मूल्यमा कति टिक्न सकेका छन् ? कतै संसद् संकीर्ण सत्तास्वार्थको दुष्चक्रमा फसेको त छैन ? संसद् सञ्चालन भए पनि यी प्रश्न जीवितै छन् । तसर्थ, यी प्रश्नमा थप बहस जरूरी छ । यो लेख संसद्को भूमिका र यसको मूल्यमा आएको गिरावटको कारण खोज्नमा केन्द्रित रहनेछ ।

संसद् निर्वाचित जनप्रतिनिधिमूलक सर्वोच्च संस्था हो । नेपालको लोकतान्त्रिक अभ्यासमा यो संस्थाको भूमिका महत्त्वपूर्ण छ । संसद्को सकारात्मक भूमिका र प्रभावकारितामा लोकतन्त्र फस्टाउने हो । लोकतन्त्र कति समृद्ध छ भन्ने तस्बिर संसद्को भूमिका र अभ्यासले धेरै हदसम्म निर्दिष्ट गर्छ ।

हुन त संसद् राज्य सञ्चालनका प्रमुख तीन अंगमध्ये एक हो । यसले कानुन बनाउँछ भने त्यसको कार्यान्वयन कार्यापालिका अर्थात् सरकारले गर्छ अनि कानुनको व्याख्या न्यायपालिकाको दायित्वमा पर्छ । नेपालको संविधानले शक्ति पृथकीकरणको सिद्धान्तमा आधारित भएर राज्य सञ्चालनका यी निकायको दायित्व तोकिदिएको छ । तीनवटै अंगको प्रभावकारितामा लोकतन्त्र सबल हुने हो । यद्यपि संसद्को दायित्व कानुन निर्माणको अलावा सरकारलाई जनताप्रति उत्तरदायी बनाउने पनि हो । सरकार सञ्चालनका लागि बजेट स्वीकृत गर्ने, सरकारको कामकारबाहीको निगरानी गर्दै खबरदारी पनि संसद्कै कार्यक्षेत्रभित्र पर्छ । सारमा, संसद् लोकतान्त्रिक प्रणालीको संस्थागत विकास हुने थलो हो । तर, संसद्मा हुने गरेका गैरसंसदीय र अराजनीतिक प्रवृत्तिका कारण लोकतन्त्रको अभ्यास कमजोर भएको छ ।

यसको ताजा नजिर हो, जेठ ३ को घटना । सो दिन कांग्रेसले संसद् अवरूद्ध गरिरहेका बेला सभामुख देवराज घिमिरेले उपप्रधान/गृहमन्त्री लामिछानेलाई बोल्न समय दिएपछि दलहरूबीच मुठभेडको अवस्था निम्तियो । सांसदबीच घम्साघम्सी र धकेलाधकेल चल्यो । स्थिति तनावपूर्ण भएपछि सभामुखले हतारहतार सदन स्थगित गरे र थप अप्रिय अवस्था निम्तिएन । संसदीय अभ्यासमा यो अशोभनीय क्रियाकलाप थियो । कांग्रेस रूष्ट भएर त्यसको दोष सभामुखलाई लगायो भने एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओली 'कांग्रेसले असभ्य व्यवहार गरेको' भन्दै आक्रोशित भए ।

नेपालको संसदीय अभ्यासमा संसद् अवरूद्ध भएको यो पहिलो घटना थिएन । यसअघि पनि कुर्सी तोडफोड र माइक भाँच्ने हिंसात्मक कर्म संसद्मा नभएको होइन । अहिलेको सत्तारूढ एमालेले कुनै बखत प्रतिपक्षमा रहँदा ५७ दिन लगातार संसद् अवरूद्ध गरेको नजिर अहिले पनि सन्दर्भ आउँदा निकालिन्छ । कांग्रेस–माओवादी गठबन्धन सरकार हुँदा केहीअघि मात्रै सुन तस्करी प्रकरणमा छानबिन समितिको माग राख्दै एमालेले संसद् अवरूद्ध गरेको ताजा नजिर पनि छ । यद्यपि, जसले गरे पनि संसद् अवरूद्ध राजनीतिक बाटो होइन । अवरूद्ध, मुठभेड आदिले संसद्को अवमूल्यन र मानमर्दन मात्रै गर्छ ।

संसद् छलफल र बहसको थलो हो । बेलायती प्रधानमन्त्री विन्स्टन चर्चिल भन्थे, 'संसद्को उद्देश्य मुठभेडको विकल्पमा तर्क/संवाद गर्नु हो ।' अरू राजनीतिज्ञ/राजनीतिशास्त्रीले पनि संवादलाई संसदीय राजनीतिको सार मान्दै आएका छन् । तर, हाम्रा राजनीतिक दल र पात्रहरू अहिले पनि संवादलाई थाती राख्दै अहम् र प्रतिष्ठाको लडाइँ लड्दै छन् । दुःखद पक्ष के छ भने, यी संसदीय अभ्यासले आमजन संसद्को भूमिकाप्रति आश्वस्त हुने अवस्था बनेको छैन । संसद्लाई जीवन्त र गतिशील राख्ने दायित्व बोकेको सरकार, प्रतिपक्ष दल, सभामुख जनताका मुद्दा बोक्छन् कि संकीर्ण सत्ता राजनीति गर्छन् ? प्रश्न उठेको छ ।

१. संसद्को प्रभावकारिता खोज्दा पहिलो नजर सरकारतिर सोझिन्छ । कारण, सदनलाई 'बिजनेस' दिएर गतिशील बनाउने काम सरकारको हो । तर, संसद्मा सरकारको रूचि अंकगणितमा मात्रै रहने गर्छ । जस्तो, अहिलेकै सन्दर्भलाई हेरौं । झट्ट हेर्दा प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले सक्रिय पहल लिएर सत्तापक्ष र प्रतिपक्षबीच सहमति बनाउन भूमिका खेलेको देखिन्छ तर अन्तर्यमा उनको रूचि छिटोभन्दा छिटो चौथो पटक विश्वासको मत लिनु हो । जनस्तरमा सरकारप्रति अविश्वास बढिरहँदा दाहाल संसद्मा प्राविधिक विश्वास जुटाउन सक्रिय छन् । यो प्राविधिक विश्वासको मत अर्थात् बहुमत समर्थनले उनको सरकारलाई संविधानतः फेरि अनुमोदित गर्छ । त्यसपछि संसद्लाई खासै नटेरे पनि भयो । सिद्धान्ततः जेजे भने पनि व्यवहार र अभ्यासमा सरकारले संसद्लाई खासै टेर्दैन ।

संविधानले हरेक सांसदलाई विधेयक दर्ता गर्ने अधिकार दिए पनि व्यवहारतः विधेयक प्रस्तुत गर्ने काम मूलतः सरकारले गर्छ । सरकार सञ्चालनका लागि बजेट पनि सरकारले ल्याउँछ । विधेयक/बजेट पारित हुने कुरामा टेबुल ठटाइदिने गणपूरक संख्या हुँदासम्म सरकारलाई चिन्ता हुँदैन । संसद्मा सैद्धान्तिक छलफलका औपचारिकता चल्छ तर बहुमतको कमान्ड भएको सरकारले आफू अनुकूल बजेट ल्याउँछ, विधेयक जारी गर्छ । अनुकूल अवस्था नहुँदा बेला न कुबेला संसद् स्थगित गर्दै अध्यादेशमार्फत राज गर्ने प्रवृत्ति पनि मौलाएकै छ । अझ कतिपय बेला त सत्तास्वार्थका लागि विघटनकै तहमा ओर्लेका नजिर पनि छन् ।

संसद्मा जनसरोकारका कैयौं मुद्दा उठ्छन् । ती रेकर्डमा दर्ज त हुन्छन् तर कार्यान्वयनको पाटो अन्यन्त निराशाजनक हुने गर्छ । संसद्ले सरकारलाई दिने निर्देशन बेवारिस बनेका कैयौं नजिर भेटिन्छन् । यस्ता थुप्रै पक्ष छन्, जसबाट थाहा हुन्छ, संसद्को अवमूल्यन गर्दै यसलाई पंगु बनाउने काम स्वयं सरकारले गर्ने गर्छ ।

२. संसद्को हुर्मत लिन सरकार जति कारक बन्छ, प्रतिपक्षी दलहरू पनि चुक्दैनन् । कारण, प्रतिपक्षी दलहरू भन्न त आफूलाई बलियो र रचनात्मक प्रतिपक्षको दाबी गर्छन् तर अभ्यासमा 'विरोधका लागि विरोध' गर्ने प्रवृत्ति तिनले अख्तियार गर्ने गरेका छन् ।

कांग्रेसले संसद् अवरूद्ध गरेर अहिले सरकारलाई सहकारी ठगी प्रकरणमा संसदीय समिति गठनको अवस्थासम्म पुऱ्याउन दबाबको काम गरे पनि उमाथि प्रश्न उठेको छ, उसले यो मुद्दा केही अघि आफू सरकारमा रहँदा किन उठाएन ? सरकार विमुख हुनेबित्तिकै के आइपऱ्यो र यो मुद्दालाई उसले प्रधानता दियो ? संसदीय छानबिन समितिले सहकारी पीडितलाई कति राहत देला वा ठगहरूलाई कानुनी कठघरामा उभ्याउन सक्ला/नसक्ला ? त्यसका लागि कुर्नुपर्नेछ । तर, संसद्मा प्रतिपक्ष दलले संसदीय मूल्यलाई बढाउँदै रचनात्मक भूमिका निर्वाह गर्ने मुद्दालाई व्यवहारमै अपनाउन ढिलो भइसकेको छ । किनभने, प्रतिपक्ष बलियो हुँदा मात्रै लोकतन्त्रको सुदृढ अभ्यास सम्भव छ । राजनीतिक पण्डितहरू भन्छन्, संसद् प्रतिपक्षको हो । प्रतिपक्षको गतिविधिले लोकतन्त्र ज्युँदो भएको अनुभूति हुन्छ ।

निश्चय पनि बहुमतको आडमा सरकारले महत्त्वपूर्ण मुद्दालाई किनारा लगाउन खोज्दा विशेष परिस्थितिमा सांकेतिक विरोधका लागि संसद् अवरूद्धको तहमा पनि प्रतिपक्षी दल ओर्लनुपर्ने अवस्था आउन सक्छ, यद्यपि विरोधका लागि विरोध गरेर संसद् अवरोधको बहादुरी रचनात्मक प्रतिपक्षको काम होइन । सरकारले प्रस्ताव गर्ने विधयेक, नीति तथा कार्यक्रममाथि आलोचनात्मक बहस छेड्ने प्रतिपक्षको काम हो । संसद्मा जनसरोकारका मुद्दा निरन्तर उठाउने, सीमान्तकृतका आवाज र अधिकारको पैरवी गर्दै

संसद्लाई जीवन्त बहस गर्ने थलो बनाउने दायित्व पनि प्रतिपक्षकै हुन्छ । सरकारलाई स्वेच्छाचारी हुनबाट रोक्ने र खबरदारी गर्ने काम पनि प्रतिपक्षकै हो । तर, दुर्भाग्य, नेताहरूले दाबी गरेजस्तो बलियो र रचनात्मक प्रतिपक्ष नेपाली संसद्ले पाएको छैन ।

३. संसद्को भूमिकालाई बलियो, प्रभावकारी र सन्तुलित बनाउने दायित्व सभामुखको पनि हो । सभामुखको निष्पक्ष अभिभावकत्वमा संसदीय मूल्य र मर्यादा जीवित हुन्छ । सभामुख निष्पक्ष हुनुपर्छ भन्ने मान्यताका आधारमा नै कुनै दलको नेता सभामुखको जिम्मेवारीमा आइसकेपछि पार्टीसँगको आबद्धता तोड्ने गरिएको हो । तर, हाम्रो सन्दर्भमा संघीय संसद् वा प्रदेशसभाका सभामुखहरूले पार्टी मोह र पक्षधरता छोड्न नसक्दा प्रश्नको घेरामा आउने गरेका छन् ।

वर्तमान सभामुख घिमिरेमाथि कांग्रेसले दलीय पक्षधरता लिएको आरोप लगाएको छ । उसले संसदीय दलको बैठकबाट निर्णय नै गरेर गम्भीर प्रश्न उठाएको छ । बैठकको निर्णयमा भनिएको छ, 'संसदीय मान्यतामा सभामुखको भूमिका तटस्थ हुनुपर्छ । तटस्थताका लागि सभामुखले आफू निर्वाचित भएको दलसँग सबै सम्बन्ध र पदसमेत स्थगित गर्ने परम्परा रहिआएको छ । सभामुख सिंगो सदनको सभामुख हुनुपर्छ । तसर्थ कांग्रेस संसदीय दलको यो बैठक सम्मानीय सभामुखलाई सभामा निष्पक्ष र तटस्थ भूमिका निर्वाह गरी संसदीय मूल्य, मान्यता, परम्परा र इतिहासलाई कायम राख्न अनुरोध गर्छ ।

घिमिरे सभामुख भएपछि उनी लक्षित यस्ता असन्तुष्टि यसअघि पनि आएका थिए । एमालेले सुन तस्करी प्रकरणमा छानबिन समितिको माग राख्दै गर्दा यसैगरी लगातार संसद् अवरूद्ध गर्दा उनले अहिलेजस्तो सक्रिय पहलकदमी नलिएको भनेर आलोचना भएको थियो । त्यो बेला उनका भूमिका अहिलेको भन्दा ठीक उल्टो र उदासीन थियो । अहिले घिमिरेमाथि उठेका जस्तै प्रश्न यसअघिका सभामुख अग्नि सापकोटा, कृष्णबहादुर महरामाथि पनि उठ्थे । सापकोटालाई त ओलीले 'तपाईं सभामुख कि गठबन्धनको प्यादा' भनेर कडा कटाक्ष नै गरेका थिए । अहिले कांग्रेसले ओलीको लवजजस्तो कटाक्ष नगरे पनि सभामुखको निष्पक्षता र दल पक्षधरतामा प्रश्न उठाएको छ । संसद्को सबैभन्दा ठूलो दलले लिखित निर्णय नै गरेर सभामुखप्रति रोष प्रकट गर्नु चिन्ताको विषय हो । चिन्ताको विषय किन पनि हो भने, संसदीय व्यवस्थाको सफलता र प्रभावकारिता हामीले अपनाएको लोकतान्त्रिक राजनीतिक प्रणालीको भविष्यसँग जोडिएको छ ।

नेपालमा संसदीय लोकतान्त्रिक व्यवस्थाको अभ्यास धेरै लामो होइन । राणाकालीन भारदारी सभा अथवा पञ्चायतकालीन निर्दलीय संसद्को अभ्यासलाई बिर्सिंदा २०१५ सालमा नेपालले औपचारिक संसदीय अभ्यास सुरू गऱ्यो । छोटो अवधिमै उक्त संसदीय राजनीतिमा ग्रहण लाग्यो र नेपाल निरंकुश पञ्चायती कालखण्डमा प्रवेश गऱ्यो । २०४६ सालपछि प्रजातन्त्रको पुनःस्थापनापछि मुलुकले फेरि बहुदलीय संसदीय प्रजातन्त्रको अभ्यास गऱ्यो । सत्ता छिनाझप्टी, भ्रष्टाचार, पार्टीहरूबीच दन्द र विभाजन, घरेलु हिंसात्मक द्वन्द्व आदि कारण प्रबल हुँदा यो कालखण्डमा पनि संसदीय राजनीतिको सकारात्मक साख बनेन ।

सांसद किनबेच, प्राडो संस्कृति आदि कारणले जननिर्वाचित प्रतिनिधिको साख कतिसम्म गुम्यो भने संसद् भवन जाँदा लोगो लुकाएर जानुपर्ने अवस्था बन्यो । अहिले २०६३ को राजनीतिक परिवर्तनपछि मुलुकमा संघीय गणतान्त्रिक प्रणाली लागू गरिएको छ । परम्परागत संसदीय पद्धतिमा सुधार गरिएको भनिए पनि अहिलेको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रकाल बहुदलीय संसदीय अभ्यासकै कालखण्ड हो । यो कालखण्डमा नेपालले संवैधानिक र राजनीतिक उपलब्धिहरू कमाएको छ ।

यद्यपि, संसदीय अभ्यासका दृष्टिले आज पनि नेपाली राजनीतिमा उही सत्तालाई प्रधान ठान्ने प्रवृत्ति हाबी छ । जननिर्वाचित र सार्वभौम भनिने संसद् प्रमुख दल र केही नेता विशेषको संकीर्ण सत्तास्वार्थको बन्धक बनेको छ । (इकान्तिपुर)

सुधारोन्मूख भारत–चीन सम्बन्ध

निरज लबजू

सन् १९५० यता छिमेकी भारत र चीनको कूटनीतिक सम्बन्ध आरोह र अवरोहका अनेकानेक रोचक इतिहासले भरिएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धमा एउटा भनाइ बारम्बार दोहोरिने गर्छ– कुनै पनि देशले आफ्नो मित्र फेर्न सक्छ तर छिमेकी फेर्न सक्दैन । भारत–चीन सम्बन्धका बहुरंगी आयाम हेर्दा यो भनाइको गुह्य बुझ्न अझ सहज हुन्छ ।

शीतयुद्धकालको पेचिलो ध्रुवीकरण खारेज गर्दै असंलग्न आन्दोलनमा लागेका दुई देश समयान्तरमा आफैँ शीतयुद्धको खिचातानीमा तानिए र आपसमा सीमा विवादमा फसे । सन् १९५० मा चीनमा स्थापना भएको जनवादी गणतन्त्रलाई पहिलो मान्यता दिने भारत र चीनबीच सन् १९६२ मा सीमा संघर्ष नै चर्कियो ।

भारतीय सहरमा गुञ्जिएको 'हिन्दी–चिनी भाइ भाइ'को नारा आरोप/प्रत्यारोपको तहमा झर्न धेरै समय लागेन । तथापि, एसियाका दुई ठूला देश र संसारकै सबभन्दा धेरै जनसंख्या भएका हाम्रा यी छिमेकी देशबीच आपसमा सहकार्यको विकल्प थिएन । दुवै देश मिलेर शिलान्यास गरेको पञ्चशीलको मूलमर्म नाघ्न दुवैलाई नैतिक छुट थिएन । शीतयुद्धको अन्त्यसँगै दुवै देश आर्थिक विकासको मुद्दामा सहकार्य गर्न अग्रसर भए । सिमाना विवादभन्दा माथि विकासका मुद्दालाई प्राथमिकतामा राख्दा दशकौँसम्म विवादित सीमामा कुनै पनि गोली खेर गएन ।

चिनियाँ अन्तर्राष्ट्रिय अध्ययन संस्थाका वरिष्ठ शोधकर्ता रोंग यिंग चीन र भारतबीचको समकालीन सम्बन्ध केलाउँदै लेख्छन्–दुई छिमेकीबीचको सम्बन्धमा कुनै समस्या नै हुँदैन भन्नु असम्भव छ । दुवै चीन र भारत उदीयमान प्रमुख देश हुन् । उनीहरू सहकर्मी र प्रतिस्पर्धी दुवै हुन् । उनीहरूबीच सहकार्यमा प्रतिस्पर्धा हुन्छ र प्रतिस्पर्धामा सहकार्य हुन्छ । सहकार्य र प्रतिस्पर्धाको सहअस्तित्व नै दुई देशको सम्बन्धको मान्यता हो ।

चीन र भारत दुवै देशमा हालका सरकार प्रमुखहरू झण्डै एकै समय नेतृत्वमा आए । सन् २०१३ को मार्चमा सी चिनफिङ चीनका राष्ट्रपति बने भने सन् २०१४ को मेमा नरेन्द्र मोदी भारतका प्रधानमन्त्री बने । दुवै नेताका पहिलो कार्यकालमा दुई देशबीचको सम्बन्ध सुमधुर रह्यो । चीनको उहान र भारतको गुजरातमा दुई नेताबीच भएको भेटवार्ता औपचारिक भलाकुसारीमा मात्र सीमित थिएन ।

दुई देशको कूटनीतिक सम्बन्धलाई थप कसिलो बनाउन दुवै भ्रमण महत्त्वपूर्ण थिए । एक्काइसौँ शताब्दी एसियाली शताब्दी हुनेछ भन्ने वाणीलाई एसियाका दुई प्रमुख देशबीचको मित्रताले उजागर गरिरहेको थियो । तर, त्यहीबीच दुई देशबीच सीमा विवाद बल्झियो । सन् २०१७ मा भुटान र चीनको सीमावर्ती दोक्लाम क्षेत्रमा भएको समस्या र सन् २०२० मा गलवान क्षेत्रमा भएको झडपले दुई देशबीचको सम्बन्ध अझ चिसियो । तथापि, दुवै देशको संयमका कारण घटनाले सन् १९६२ को जस्तो ठूलो रूप लिएन । किनभने दुवै देशले सीमामा आपसमा लड्दा अन्यत्र दुवैलाई ठूलो बेफाइदा हुने बुझेका थिए ।

दुई देशको झगडामा तेस्रो पक्षले फाइदा उठाउने हिसाब बुझेका उनीहरूले मुखामुखसम्म गरे पनि हात हालाहाल भने हुन पाएन । यो संयमले फेरि पनि दुई देशबीच सहकार्य र सम्बन्धको ढोका खुला राख्यो ।

भारतमा लोकसभा निर्वाचनको गर्मीबीच गत मे १० मा चीनले आफ्नो नयाँ राजदुत स्यु फेइहोङलाई नयाँ दिल्ली पठायो । अघिल्ला राजदुत सुन वेइतोंग कार्यकाल सकेर फर्केको झण्डै साढे एक वर्षपछि नयाँ दिल्लीस्थित चिनियाँ दुतावासले नयाँ नेतृत्व पाएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धमा कुनै पनि देशले गर्ने निर्णयको समय र सन्दर्भले पनि फराकिलो अर्थ राख्ने गर्छ । भारत चुनावमा व्यस्त रहेको समयमै साढे एक वर्षदेखि रिक्त दुतावासको पदपूर्ति चीनले किन गरेको होला ? चीनले भारतमा नयाँ सरकार बनुन्जेल किन प्रतीक्षा नगरेको होला?

गत १९ अप्रिलबाट सुरू भएको भारतको अठारौँ लोकसभा निर्वाचन आगामी जुन १ सम्म चल्नेछ । जुन ४ मा भारतमा नयाँ सरकार बन्नेछ । नयाँ सरकार बन्नुअघि नै नयाँ चिनियाँ राजदुत नियुक्तिको अर्थ चीन नयाँ सरकारको आरम्भमा आफ्नो अनुस्थिति चाहँदैन । कदाचित नयाँ सरकारको शपथ ग्रहणमा चिनियाँ कूटनीतिक प्रतिनिधिको अनुपस्थिति भए त्यसले प्रसारण गर्ने अर्थले दुई देशको सम्बन्धमा पार्ने असरको लेखाजोखा गरी चीनले यतिबेला आफ्नो राजदूत दिल्ली पठाएको हुनुपर्छ ।

चुनावअघि भारतका प्रधानमन्त्री मोदीले निकै थोरै सञ्चारकर्मीलाई मात्र अन्तर्वार्ता दिएका थिए । तिनमध्ये अमेरिकी सञ्चारमाध्यम न्युजविकलाई दिएको अन्तर्वार्तामा मोदीले चीनबारे दिएको अभिव्यक्तिलाई पेकिङले सम्बन्ध सुधार गर्ने हरियो बत्तीका रूपमा लिएको हुन सक्छ । मोदीले न्युजविकसँग भनेका थिए–भारत र चीनले सीमामा समस्या लम्बिँदै गएको अवस्था यथाशक्य समाधान गर्न जरूरी छ । ताकि हामीले हाम्रो दुई पक्षीय अन्तरक्रियाका असजिलो हल गर्न सकौँ । ... म आशावादी र विश्वास गर्छु, कूटनीतिक र सैनिक तहमा दुई पक्षीय सकारात्मक र रचनात्मक सक्रियताबाट हामीले हाम्रो सीमामा शान्ति र अमनचयन पुनःस्थापना र कायम राख्न सक्नेछौँ । रोयटर्सले मोदीको यो अभिव्यक्तिलाई प्रष्टतः नरम अभिव्यक्ति भनी टिप्पणी गरेको थियो । चिनियाँ सञ्चारमाध्यम ग्लोबल टाइम्स र चाइना डेलीले सम्पादकीय नै लेखेर मोदीको अभिव्यक्तिलाई सम्बन्ध सुधारको संकेत भनी स्वागत गरेका थिए ।

निःसन्देह मोदीको शासनबारे भारतीय जनताबीच असन्तुष्टि र प्रतिरोधका कथा छुट्टै छन् । तथापि, चालु निर्वाचनबाट मोदी फेरि पनि निर्वाचित हुने विषयमा धेरै मत सर्वेक्षण मात्र होइनन्, विश्लेषकहरू पनि सहमत देखिन्छन् । तिनै मोदीले चुनावअघि चीनसँगको सम्बन्धबारे दिएको संकेत बुझेर चीनले यतिखेर आफ्नो तर्फबाट पनि मित्रताको हात बढाएको देखिन्छ ।

अध्येता रोङ यिङ तेज आर्थिक वृद्धि र बढ्दो अन्तर्राष्ट्रिय प्रभावसँगै भारतले आफू पनि संसारको प्रमुख शक्ति भएको बोध गरेको र विगतमा कहिल्यै नपुगेको उचाइमा उसको आत्मविश्वास बढेको बताउँछन् । तर एकथरी भारतीय बुद्धिजीवीहरू भने चिनियाँहरू भारतको उदयबाट आत्तिएको तर्कमा विश्वास गर्छन् । विश्व शक्ति बन्ने भारतको सपनाको बाधक चीन भएको सोच्छन् । उनीहरू अबको बराबरीको प्रतिस्पर्धा चीनसँग हुने सोच्छन् । पछिल्ला वर्ष भारतको सकारात्मक आर्थिक सूचकांकले त्यतैतिर संकेत गरेको पनि देखिन्छ ।

संसारको सबभन्दा धेरै जनसंख्या भएको, विकास र समृद्धिको बाटोमा हिँड्दै गरेको एउटा देशको प्रगति सिंगो मानव समाजकै उपलब्धि हो । अझ नेपाल र सिंगो एसियाका निम्ति यो सर्वाधिक खुसीको विषय हो । तर यतिबेला चीनले भने भारतको बढ्दो आत्मविश्वास आफूलाई घेराबन्दीमा पार्ने अमेरिकाको योजनाको सहयोगी नबनोस् भन्ने इच्छाएको देखिन्छ ।

चीनसँगको बराबरीको प्रतिस्पर्धाका लागि भारतले पछिल्ला वर्षमा विशेषतः अमेरिका र जापानसँग बढाएको सैनिक हिमचिम तथा हिन्द महासागरको विषयमा भारतको सोच अर्को उदीयमान विकासशील देश चीनविरूद्धको औजार कदापि बनाइनु हुँदैन । त्यसकारण चीन भारतसँगको तिक्त सम्बन्ध र दूरीलाई अरू कसैले प्रयोग गर्न सक्नेमा सजग देखिन्छ । भारतले कुनै पनि छिमेकी देश वा आफू जस्तै दुःखजिलो गर्दै अघि बढिरहेको देशविरूद्ध शक्ति देशको योजनामा साथ दिनु 'बाघ आयो, बाघ आयो' को कथाजस्तै हुन बेर लाग्दैन ।

विस्तारित छिमेकीको भारतीय अवधारणाअनुसार भारतले पूर्वी एसियाली देशहरूसँग पनि आर्थिक सम्बन्ध विकासको प्रयास गर्नु स्वाभाविक हो । आसियान देशसँग सम्बन्ध विस्तार गर्न चीन, जापान, भारत जति स्वतन्त्र छन्, त्यसरी नै भारत पनि स्वतन्त्र छ । जसरी दक्षिण एसियाली देशहरूसँग आपसी हितका सबै सम्बन्ध राख्न सबै देश स्वतन्त्र छन् । कुनै पनि ठूला देशले कुनै पनि क्षेत्रलाई आफ्नो करेसाबारी जस्तो सोच्नु शताब्दियौँ पुरानो मुनरो सिद्धान्तको नयाँ संस्करण मात्र हो ।

मोदी सरकारको परराष्ट्र नीति (मोदी डक्ट्रिन) का महत्त्वपूर्ण पक्षमध्ये स्वतन्त्र अन्तर्राष्ट्रिय नीति पनि पर्छ । इरानसँग तेल खरिद नगर्न र रूससँग रूबलमा कारोबार नगर्न अमेरिकाले दिएको दबाबलाई भारतले अस्वीकार गरेर आफ्नो राष्ट्रिय हितमा काम गर्नु स्वतन्त्र अन्तर्राष्ट्रिय नीतिका दृष्टान्त हुन् ।

कुनै पनि देशले आफ्नो देश र जनताको हितमा निर्णय गर्न पाउनु स्वाभाविक अधिकार हो । भारतले चीनको 'बेल्ट एन्ड रोड'मा असहमति जनाएर सदस्य नलिनु उसको सार्वभौम अधिकारको विषय हो । तर भारत र चीनले गर्ने कुनै पनि निर्णयबाट एकापसलाई पार्न सक्ने क्षतिबारे विचार नगर्ने हो भने यो तिक्तताले क्षेत्रीय समस्या निम्त्याइरहनेछ ।

उहान र गुजरातपछि रोकिएको सी र मोदीबीचको भेटघाटले फेरि पनि निरन्तरता पाउन जरूरी छ । नेतृत्वबीचको सौहार्द सम्बन्धले भुइँ तहका कतिपय समस्या क्रमशः समाधान हुँदै गएका अथवा समाधानका उपाय खोजी भएका दृष्टान्त इतिहासमा देख्न सक्छौँ । चीन र भारतबीचको सौहार्द्र सम्बन्ध नेपाललगायत दक्षिण तथा दक्षिण पूर्वी एसियाका देशहरूका निम्ति लाभदायी हुनेछ । चीन र भारतले हासिल गरेका आर्थिक उपलब्धि र विकासको लाभ यो क्षेत्रका साना तथा अल्पविकसित देशले उठाउन पाउनेछन् । (नागरिक)

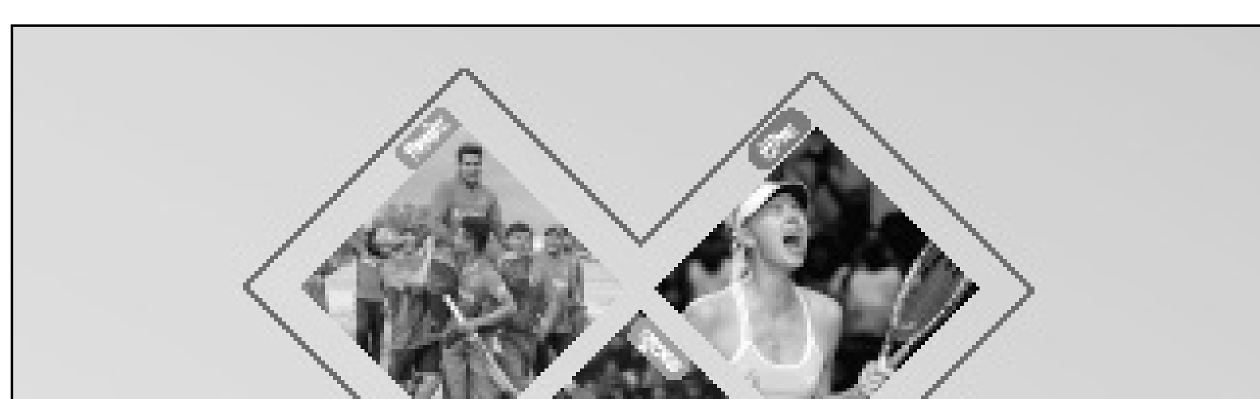

ढुक्क भएर विद्युत् उत्पादनमा लाग्न निजी क्षेत्रलाई प्रधानमन्त्रीको आग्रह

काठमाडौं । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डले १० वर्षमा १० हजार मेगावाट विद्युत् निर्यात गर्ने गरी सम्झौता भएकाले निजी क्षेत्रलाई ढुक्क भएर विद्युत् उत्पादनमा लाग्न आग्रह गरेका छन् । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकको संस्था, नेपाल (इप्पान)को २२औँ वार्षिक साधारणसभाका अवसरमा आज आयोजित कार्यक्रममा बोल्दै प्रधानमन्त्री प्रचण्डले १० हजार मेगावाट विद्युत् निर्यात गर्ने अवस्था समृद्धिको यात्राका लागि ऐतिहासिक उपलब्धि हुने विश्वास व्यक्त गरे ।

'छिमेकी राष्ट्र भारतसँग १० वर्षमा १० हजार मेगावाट बिजुली निर्यातका लागि दीर्घकालीन सम्झौता गरेका छौँ । त्यसैगरी, भारतको प्रसारणलाइन हुँदै बंगलादेशसँग विद्युत् व्यापार गरिनेछ,' प्रधानमन्त्री प्रचण्डले भने, 'मेरो कार्यकालमा यति महत्त्वपूर्ण सम्झौता गर्ने अवसर मिलेको छ । यो नेपालको जलविद्युत् क्षेत्रको इतिहासमा मात्र नभएर समृद्धितर्फको यात्रा, संकल्प र अभियानका दृष्टिले समेत ऐतिहासिक सफलता हो ।'

बिजुली निर्यातको दीर्घकालीन सम्झौता ऊर्जा विकासका लागि कोसेढुंगा साबित हुनेमा आफू विश्वस्त रहेको बताउँदै प्रधानमन्त्रीले छिमेकी मुलुक भारत मात्र होइन, अर्को छिमेकी मुलुक बंगलादेशले समेत नेपालको बिजुली लैजाने गरी शीघ्र सम्झौता हुने विश्वास व्यक्त गरेको प्रधानमन्त्रीको निजी सचिवालयले जनाएको छ ।

विद्युत् निर्यात मात्र होइन, स्वदेशभित्रै विद्युत् खपतका लागि समेत धेरै योजना र कार्यक्रम अघि बढाइएको उल्लेख गर्दै प्रधानमन्त्री प्रचण्डले पेट्रोलियम पदार्थको आयात घटाउने तथा विद्युतीय उपकरण र सवारीसाधनलाई प्रोत्साहन गरी विद्युतको खपत बढाउँदै जाने सरकारको योजना रहेको बताए । उनले भने, 'देशको विकास र समृद्धिका निम्ति सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण र सम्भावनायुक्त क्षेत्र विद्युत् नै हो भन्ने वैचारिक स्पष्टताका साथ सरकारले काम गरिरहेको छ ।'

प्रधानमन्त्रीले कुनै वेला दैनिक १६ घण्टाको चरम विद्युत् भार कटौतीको अवस्थामा रहेको मुलुक वर्षायाममा विद्युत् निर्यात गर्ने अवस्थामा पुगेको स्मरण गर्दै यो अवस्था सिर्जना गर्नमा निजी क्षेत्रको भूमिका प्रशंसनीय रहेको उल्लेख गरे । 'अहिले निजी क्षेत्रले तीन हजार मेगावाट क्षमताका आयोजना निर्माण गरिरहेको र करिब २० हजार मेगावाटबराबरका आयोजना निर्माणको विभिन्न चरणमा रहेका छन्,' प्रधानमन्त्रीले भने, 'यसले निजी क्षेत्रको ऊर्जा विकासको भूमिका र महत्त्वलाई दर्शाएको छ ।'

आन्तरिक खपत तथा निर्यातका लागि ऊर्जा उत्पादनमा विशेष ध्यान दिनुपर्ने बताउँदै प्रधानमन्त्रीले ऊर्जा उत्पादनमा इप्पानको भूमिका महत्त्वपूर्ण हुने उल्लेख गरे । हालै तेस्रो लगानी सम्मेलन सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको र यसले लगानी भित्र्याउन स्वदेशी, विदेशी लगानीकर्तामाझ सकारात्मक सन्देश प्रवाह भएको उल्लेख गर्दै प्रधानमन्त्रीले लगानी प्रवर्द्धनमा बाधक देखिएका ऐनहरू अध्यादेशमार्फत संशोधन गरिएका कारण पनि अब लगानीका लागि द्विविधा राख्नुपर्ने परिस्थितिको अन्त्य भएको स्पष्ट पारे ।

उनले निजी क्षेत्रले उठाउँदै आएका कतिपय मागहरू सम्बोधन भएको र बाँकी मागलाई समेत क्रमशः सम्बोधन गरिने बताए । नीतिगत, कानुनी, संस्थागत, संरचनागत र कार्यशैलीमा देखिएका समस्या समाधान गर्न सरकार लागिपरेको उल्लेख गर्दै प्रधानमन्त्रीले संसदमा प्रस्तुत भएको सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा समेत निजी क्षेत्रका चासोलाई सम्बोधन गरिएको बताए ।

'अटोमेटिक रुट' मार्फत् दुई अर्ब १६ करोड एफडिआई स्वीकृत

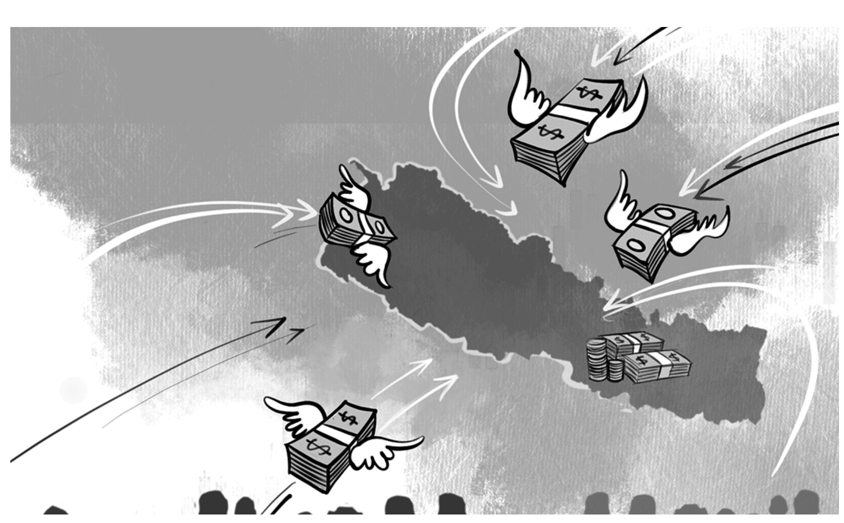

काठमाडौं । उद्योग विभागले कार्यान्वयनमा ल्याएको अटोमेटिक रूट (स्वचालित मार्ग)बाट वैशाखमा दुई अर्ब १६ करोड प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी (एफडिआई) स्वीकृत भएको छ । विभागले तेस्रो लगानी सम्मेलनको अवसर पारेर १७ वैशाखमा स्वचालित मार्गमार्फत विदेशी लगानी स्वीकृति गर्ने प्रणाली कार्यान्वयनमा ल्याएको थियो । स्वचालित रूट प्रणाली कार्यान्वयनमा आएयता २१ परियोजनाको एफडिआई स्वीकृत भएको विभागले जनाएको छ । स्वचालित मार्गबाट कुल पुँजी ५० करोड रूपैयाँसम्म हुने गरी शतप्रतिशत सेयर स्वामित्व वा संयुक्त लगानीमा नयाँ कम्पनी स्थापना गर्न सकिन्छ । त्यस्तै, विदेशी लगानीमा स्थापना भई सञ्चालनमा रहेको कम्पनीमा पुँजी वृद्धिका लागि लगानी गर्न स्वचालित मार्गमार्फत निवेदन दिई स्वतः स्वीकृति प्राप्त गर्न पनि सकिने उद्योग विभागले जनाएको छ ।

लगानीकर्ताले स्वचालित मार्गमार्फत इमेलबाट निवेदन दिई विदेशी लगानी प्राप्त गर्न सक्ने र सोही आधारमा दर्ता गर्न सक्ने बताइएको छ । सूचना प्रविधिमा आधारित उद्योगहरूका लागि स्वचालित मार्गबाट विदेशी लगानी स्वीकृत गर्दा लगानीको न्यूनतम सीमा लागू नभएको विभागले जनाएको छ । उद्योग विभागले वैशाख महिनामा मात्रै स्वचालित रूट र परम्परागत विधिबाट ५९ अर्ब एफडिआई स्वीकृत गरेको छ । जसमा कुल १३ अर्ब ४४ करोड रूपैयाँ विदेशी लगानीको प्रतिबद्धता छ । परम्परागत तरिकाबाट ११ अर्ब ३८ करोड रूपैयाँको ३८ एफडिआई स्वीकृत भएको छ । सरकारले १६ र १७ वैशाखमा काठमाडौंमा स्वदेशी तथा विदेशी लगानीकर्ता आमन्त्रण गरेर लगानी सम्मेलन आयोजना गरिएको थियो । लगानी सम्मेलन गरेकै महिना ठूलो परिमाणमा एफडिआई स्वीकृत भएको विभागको तथ्यांकले देखाउँछ । वैशाखमा स्वीकृत भएको एफडिआईबाट १७ सय ३४ जनाले रोजगारी पाउने प्रतिबद्धता जनाइएको छ ।

चालू आवको पहिलो १० महिनामा तीन सय २८ परियोजनाको ४३ अर्ब १८ करोड एफडिआई स्वीकृत भएको छ । जसमध्ये दुई अर्ब १६ करोड रूपैयाँ विदेशी लगानी स्वचालित मार्गबाट र ४१ करोड दुई लाख रूपैयाँ परम्परागत प्रणालीबाटै स्वीकृत भएको विभागले जनाएको छ । साउनदेखि वैशाखसम्म स्वीकृत एफडिआईबाट कुल १७ हजार दुई सय ३४ जनाले रोजगारी पाउने प्रतिबद्धता प्राप्त भएको विभागले जनाएको छ । प्रस्तावित एफडिआई अधिकांश साना परियोजनामा केन्द्रित रहेको विभागको तथ्यांकले देखाउँछ । मझौला र ठूला उद्योग तथा परियोजनामा नगण्य मात्र विदेशी लगानी प्रस्ताव आउने गरेको विभागले जनाएको छ । त्यो पनि अधिकांश सेवा र पर्यटन क्षेत्रका रहेका छन्

नेपालमा विदेशी लगानी स्वीकृति र वास्तविक आप्रवाहबीच ठूलो खाडल देखिन्छ । प्रस्तावित लगानीको एकचौथाई पनि विदेशी लगानी भित्रिन मुस्किल रहेको नेपाल राष्ट्र बैंकको तथ्यांकले देखाउँछ । चालू आवको चैतसम्म उद्योग विभागले विभिन्न देशका लगानीकर्ताको ३० अर्ब विदेशी लगानीको प्रस्ताव स्वीकृत गरेको छ । तर, सोही अवधिमा विदेशी लगानीको वास्तविक आप्रवाह ६ अर्ब ४९ करोड रूपैयाँ मात्र रहेको राष्ट्र बैंकले जनाएको छ ।

खेलकुद

सन्दीपलाई दिएन अमेरिकाले भिसा

विश्वकप खेल्न अमेरिका जान लागेका नेपाली क्रिकेटर सन्दीप लामिछानेलाई काठमाडौंस्थित अमेरिकी दूतावासले भिसा दिन अस्वीकार गरेको छ । सन्दीपले बुधबार दिउँसो सामाजिक सञ्जालमा स्टाटस लेख्दै आफूलाई भिसा नदिएको जानकारी गराएका छन् । अमेरिका र वेष्टइन्डिजमा हुने टी–२० विश्वकप क्रिकेटका लागि अरू नेपाली खेलाडी अमेरिका पुगिसकेका छन् ।

बलात्कार मुद्दामा सफाइ पाएपछि नेपाल क्रिकेट संघले उनलाई नेपाली टिममा समावेश गरेको थियो । तर अमेरिकाले भिसा नदिएपछि सन्दीप नेपालमै रोकिएका छन् ।

क्रिकेट संघका अध्यक्ष चतुरबहादुर चन्दका अनुसार सन्दीपले सफाइ दिएको फैसलासहित सबै कागजात पेस गरेका थिए । अन्तर्राष्ट्रिय क्रिकेट काउन्सिल (आईसीसी)ले पनि खेलाडी परिर्वतनका लागि सहमति दिने जानकारी गराएको थियो । तर अमेरिकी दूतावासका अधिकारीले भिसा दिन नसकिने बताएका छन् । अब उनलाई विश्वकपमा पठाउन सरकारले पहल गर्नुपर्ने अध्यक्ष चन्दले बताए । उनले भने, 'अब खेलकुदमन्त्री, परराष्ट्रमन्त्री र प्रधानमन्त्रीले पहल गर्नुपर्छ । किनकि यो राष्ट्रकै विषय हो ।'

नेपालस्थित अमेरिकी दूतावासका एक अधिकारीले भने लामिछानेलाई भिसा नदिइनुको कारण खुलाउन अस्वीकार गरे । अमेरिकी कानूनअनुसार भिसासम्बन्धी अभिलेखहरू गोप्य हुने भन्दै उनले भिसाको कुनै केशबारे टिप्पणी नगर्ने बताए । 'उपयुक्त भिसाका लागि योग्य हुने राष्ट्रिय क्रिकेट टोलीका सदस्य विश्वकपमा प्रतिस्पर्धा गर्न समयमै अमेरिकाको यात्रा गर्न सक्षम होउन् भन्ने सुनिश्चित गर्न काठमाडौंस्थित अमेरिकी दूतावास र विश्वभरका अन्य अमेरिकी कन्सुलर पोष्टहरूले एकजुट भइ काम गरेका छन्', उनले भने, 'अमेरिकामा आयोजना हुने टी–२० विश्वकपमा नेपालको पुरूष राष्ट्रिय क्रिकेट टोलीको सहभागिताबारे अमेरिकी दूतावास अत्यन्तै उत्साहित छ र वास्तवमा प्रस्थानपूर्व उक्त टोलीको सह्राहना र प्रोत्साहन गर्न यस दूतावासका केही अधिकारीले केही हप्ताअघि सो टोलीसँग भेट पनि गरेका थिए ।'

२ जेठमा लामिछानेले उच्च अदालत पाटनबाट बलात्कार मुद्दामा सफाइ पाएका थिए । न्यायाधीशद्वय सुदर्शनदेव भट्ट र अञ्जु उप्रेती ढकालको इजलासले जिल्ला अदालत, काठमाडौंको फैसला उल्ट्याउँदै सन्दीपलाई सफाइ दिएको थियो । सोही दिन क्रिकेट एसोसियसन अफ नेपाल (क्यान)ले उनको निलम्बन फुकुवा गरेको थियो ।

लेभरकुजनले बनायो अपराजित बुन्डेसलिगा जित्ने कीर्तिमान

बायर लेभरकुजनले अपराजित रहँदै जर्मन बुन्डेसलिगाको उपाधि जित्ने कीर्तिमान बनाएको छ । यसअघि नै उपाधि पक्का गरिसकेको लेभरकुजनले शनिबार भएको अन्तिम लिग खेलमा अग्सवर्षलाई २–१ ले पराजित गर्दै अपराजित रहेको हो । लेभरकुजनको जितमा भिक्टर बोनिफेस र रोबर्ट एन्ड्रिचले गोल गरे । खेलको १२औँ मिनेटमै बोनिफेसले गोल गर्दै घरेलु टोलीलाई अग्रता दिलाएका थिए । २७औँ मिनेटमा एन्ड्रिचले गोल गर्दै लेभरकुजनको अग्रता दोब्बर बनाए ।

अग्सवर्गका लागि ६२औं मिनेटमा मेर्ट कोमरले एक गोल फर्काए । लेभरकुजनले जर्मन बुण्डेसलिगामा अपराजित रहँदै पहिलो टोली बन्यो । उसले ३४ खेल खेल्दा २८ खेल जित्यो भने ६ खेल बराबरी खेलेको थियो । लेभरकुजनले ३४ खेलबाट ९० अंक जोड्यो ।

जावी अलोन्सोको लेभरकुजनले यस सिजन गज्जबको प्रदर्शन गरिरहेको र अपराजित यात्रालाई ५१ सम्म पुऱ्याएको छ । लेभरूकजनले यसै जर्मन कप र युरोपा कपको फाइनल खेल्न बाँकी छ । त्यो दुवै जितेमा ट्रेबल उपाधि जित्नेछ र अपराजित यात्रा ५३ पुग्नेछ ।

लेभरकुजनले पछिल्लो पटक गत सिजन बुचोमसँग ३–० ले पराजित भएको थियो । त्यसपछि कुनै खेल हारेको छैन ।

कर्पोरेट

● सवारी कर्जा प्रवाह गर्नेबारे ग्लोबल आइएमई र सिमेक्सबीच समझदारी

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेड र सिमेक्स इंक प्रालिबीच विद्युतीय सवारी (इभी) कर्जा प्रवाह गर्ने समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ ।

समझदारीअनुसार बैंकले सिमेक्स इंक तथा उक्त कम्पनीका आधिकारिक विक्रेताले बिक्री गर्ने बिवाइडी विद्युतीय सवारीसाधन खरिद गर्दा योग्य ग्राहकले तीन दिनभित्र सहजै सवारीसाधन कर्जा प्रवाह गर्नेछ । ग्रिन फाइनान्सिङ प्रवर्द्धन गर्न बैंकले व्यक्तिगत प्रयोजनका सवारीसाधनलाई न्यूनतम ब्याजदरमा कर्जा प्रवाह गर्दै आएको जनाएको छ ।

● मुक्तिनाथ विकास बैंकद्वारा विद्यार्थीलाई पोसाक वितरण

मुक्तिनाथ विकास बैंक लिमिटेडले नवलपुरको बुलिङटारस्थित रम्भादेवी आधारभूत विद्यालयका विद्यार्थीलाई विद्यालय पोसाक वितरण गरेको छ ।

बैंकले सामाजिक उत्तरदायित्व कार्यक्रमअन्तर्गत विद्यालयको नर्सरीदेखि कक्षा ५ सम्मका ७६ विद्यार्थीलाई पोसाक वितरण गरेको हो ।

उक्त कार्यक्रममा बैंकका कर्मचारी, विद्यालयका शिक्षक तथा पदाकारी, विद्यार्थीको उपस्थिति रहेको थियो । यस सहयोगबाट स्थानीय बालबालिका विद्यालयमा उपस्थित भई शिक्षा लिन प्रोत्साहन दिने विश्वास लिएको बैंकले जनाएको छ ।

● सिटिजन्स बैंकले दियो बेनी अस्पताललाई वाटर फिल्टर

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनलले आफ्नो म्याग्दीको बेनी अस्पताललाई आरवो वाटर फिल्टर सहयोग गरेको छ । अस्पतालमा सुरक्षित खानेपानीको अभाव हुँदा बिरामी तथा स्वास्थ्यकर्मीलाई समस्या भएको भन्दै दुईवटा वाटर फिल्टर सहयोग गरेको बैंकले जनाएको छ । यो सहयोगबाट सुरक्षित पिउने पानीको सुनिश्चितता हुने, पानीबाट हुने संक्रमणमा कमी आउने र समग्रमा त्यस क्षेत्रको स्वास्थ्यमा प्रवर्द्धन हुने विश्वास बैंकले लिएको छ ।

● अभिकर्तालाई नेसनल लाइफको सम्मान

नेसनल लाइफ इन्स्योरेन्स कम्पनीले एक कार्यक्रम गरी अभिकर्तालाई सम्मान गरेको छ । कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) सुरेशप्रसाद खत्रीले नेसनल अवार्डअन्तर्गत नेसनल रत्न छनोट हुन सफल कोशी र मधेश प्रदेशका करिब ८० जना अभिकर्तालाई सम्मान गरे ।

कार्यक्रममा नेसनल अवार्ड विजेता अभिकर्तालाई नेसनल लाइफ लोगोअंकित चाँदीको मेडल, सर्टिफिकेट र खादाले सम्मान गरिएको थियो । सम्मानपछि सिइओ खत्रीले अभिकर्ता सञ्जाललाई प्रविधिमैत्री र व्यावसायिक बनाउन थप लगानी गरिएको र कम्पनीको व्यवसाय वृद्धिमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने अभिकर्ता समूहको वृत्ति विकासलाई प्राथमिकतामा राखिएको बताए ।

त्यसैगरी, कम्पनीले भविष्यमा कोशी र मधेशबाहेक अन्य प्रदेशका बाँकी अभिकर्तालाई पनि सम्मान गरिने बताएको छ ।

● अन्तर्देशीय कारोबार भुक्तानी सहजीकरणका लागि समझदारी

महालक्ष्मी विकास बैंक र नेपाल क्लियरिङ हाउस (एनसिएचएल)ले नेपाल र भारतबीच अन्तर्देशीय कारोबार भुक्तानी सहजीकरणका लागि समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर गरेका छन् । विकास बैंकहरूमध्ये यस बैंक एनसिएचएलसँग अन्तर्देशीय कारोबार भुक्तानीका लागि सम्झौता गर्ने पहिलो विकास बैंक हो । भारतमा नोस्ट्रो खाता सञ्चालनमा रहेकाले उक्त सुविधा प्रदान गर्न सक्षम भएको बैंकले जनाएको छ । सम्झौतापश्चात् अन्तर्देशीय कारोबार (क्रस बोर्डर भुक्तानी) सेवा सुरुवातलगत्तै नेपालमा रहेका भारतीय नागरिकहरूले नेपाल राष्ट्र बैंकद्वारा तोकिएको सीमा पालना गर्दै महालक्ष्मी विकास बैंकमा खोलिएको कुनै पनि युपिआई ह्यान्डल लिंक गरिएको खातामार्फत भारतमा रहेको आफ्नो खातामा सीधै रकमान्तर गर्ने सुविधा उपलब्ध हुनेछ ।

यसैगरी, भारतमा रहेका नेपाली नागरिकले पनि युपिआई इनेबल्ड एप प्रयोग गरेर त्यहाँको नियामक निकायले तोकेको सीमाको अधीनमा रही नेपालमा महालक्ष्मी विकास बैंकको युपिआई ह्यान्डल लिंक गरिएको खातामा सीधै रकमान्तर गर्ने व्यवस्था उपलब्ध छ । सो सम्झौतापत्रमा महालक्ष्मी विकास बैंकको तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत दीपेश लम्साल र एनसिएचएलको तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत नीलेशमानसिंह प्रधानले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

● सिटिजन्स बैंक र दुसित प्रिन्सेस काठमाडौंबीच समझदारी

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेड र लाजिम्पाटस्थित दुसित प्रिन्सेस काठमाडौंबीच सिटिजन्स बैंकका ग्राहकहरूलाई विशेष छुट दिने समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ । समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर पश्चात् बैंकका कार्डबाहक र मोबाइल बैंकिङ ग्राहकहरूले दुसित प्रिन्सेस काठमाडौंमा १५ प्रतिशतसम्मको आकर्षक छुट पाउने छन् । यस किसिमको सहकार्यबाट बैंकका ग्राहकहरू लाभान्वित हुनुका साथै नगद कारोबारबाट डिजिटल कारोबारतर्फ उत्प्रेरित हुने विश्वास लिएको बैंकले जनाएको छ ।

● स्मार्ट डोर्सको बिक्री प्रबन्धकमा मुक्तिनाथ क्यापिटल

उत्पादन कम्पनी स्मार्ट डोर्सको आइपिओ निष्कासनका लागि बिक्री प्रबन्धकमा मुक्तिनाथ क्यापिटल नियुक्त भएको छ । कम्पनी धितोपत्र बोर्डको अध्यक्ष नियुक्त भएसँगै कम्पनीले आइपिओ ल्याउने तयारीमा जुटेको हो । अहिले बोर्डका अध्यक्ष रिक्त रहँदा कुनै पनि कम्पनीको आइपिओ जारी हुन सकेको छैन । यद्यपि, गत पुसमै बोर्डमा दर्ता गरी प्रक्रिया अघि बढेको र अहिले आवश्यक विवरण बुझाउने काम भइरहेको कम्पनीका सञ्चालक प्रबन्धक दीपेन्द्र अग्रवालले बताए । उनले भने, 'अहिले अध्यक्ष नभएपछि प्रक्रिया अघि बढ्न सकेको छैन, बोर्डबाट माग भएबमोजिमको विवरण बुझाएर अघि बढ्छौं ।'

कम्पनीले आइपिओ निष्कासन प्रक्रिया अगाडि बढाउन मुक्तिनाथ क्यापिटललाई बिक्री प्रबन्धक नियुक्त गरिसकेको छ । कम्पनीले एक सय रूपैयाँ अंकित मूल्यमा दुई करोड ८० लाखबराबरको दुई लाख ८० हजार कित्ता सेयर निष्कासन गर्ने तयारी गरेको हो । कर्मचारीका लागि ५ प्रतिशत, म्युचुअल फन्डका लागि ५ प्रतिशत छुट्याएर बाँकी रहेको सेयर सर्वसाधारणका लागि छुट्याउने तयारी भइरहेको अग्रवालको भनाइ छ ।

कम्पनीले विभिन्न थिडी ढोका, फिल्मी ढोका, माइका-क्यानेडियन ढोका, इम्बोस्ड ढोका र जाली ढोकासहित विभिन्न प्रकारका ढोकाको उत्पादन तथा बिक्री-वितरण गर्दै आइरहेको छ । गुणस्तर किफायतीको हिसाबले स्मार्ट डोर्स विश्वसनीय रहेको सञ्चालक अग्रवालको दाबी छ ।

● कुमारी क्यापिटल र हिमाल वाटर पार्क भिलेजबीच सम्झौता

कुमारी क्यापिटल लिमिटेड र हिमाल वाटर पार्क भिलेजबीच सम्झौता भएको छ । सम्झौतामा क्यापिटलले होटेलले जारी गर्ने आइपिओ र सूचीकरणसम्मको सेवा उपलब्ध गराउने उल्लेख छ । सम्झौतापत्रमा होटेलका सञ्चालक सुनीलकुमार खेतान तथा कुमारी क्यापिटलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पुष्प शर्माले हस्ताक्षर गरे ।

नेपालको पर्यटन विकासमा टेवा पुर्‍याई वैदेशिक मुद्राको सञ्चितलाई बढावा दिन हिमाल पार्क वाटर होटेल भारतीय चेन होटेल क्लार्क रिसोर्टको फ्रेन्चाइजअन्तर्गत रही सञ्चालन रहेको बताइएको छ । सम्बन्धित निकायबाट चारतारेको अनुमति प्राप्त गरी यो होटेल सञ्चालनमा रहेको छ ।

● महालक्ष्मी विकास बैंक ३०औँ वर्षमा

महालक्ष्मी विकास बैंक ३०औँ वर्षमा प्रवेश गरेको छ । वार्षिकोत्सवका अवसरमा बैंकले वित्तीय साक्षरता ऱ्याली तथा आफ्ना आठवटा शाखामार्फत रक्तदान कार्यक्रम गरेको छ । साथै, स्वास्थ्य तथा आँखा शिविर, महालक्ष्मी कर्पोरेट क्रिकेट लिग- २०२४ आयोजनासहित विभिन्न कार्यक्रम गरी वार्षिकोत्सव सम्पन्न गरिने बैंकले जनाएको छ ।

यसै सन्दर्भमा बैंकले ५ जेठमा प्रादेशिक तथा शाखा कार्यालयका कर्मचारीको सहभागितामा वित्तीय साक्षरतासहितको प्रभातफेरी कार्यक्रम गरेको छ । त्यस्तै, ६ जेठमा आफ्ना आठ शाखा कार्यालयमार्फत रक्तदान कार्यक्रम सम्पन्न गरी कुल २९५ पिन्ट रगत संकलन गरेको छ । स्वास्थ्य क्षेत्रमा चुनौतीका रूपमा रहेको रगत व्यवस्थापनलाई सहज बनाउन रक्तदान कार्यक्रम सञ्चालन गरेको बताइएको छ ।

त्यसैगरी, ७ जेठमा केन्द्रीय प्रादेशिक तथा शाखा कार्यालयमार्फत देशको भौगोलिक र सांस्कृतिक अवस्थाको उजागर गर्न कर्मचारीलाई स्थानीय वेशभूषामा बैंकमा उपस्थित गराएर सांस्कृतिक कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । त्यसैगरी, मंगलबार केन्द्रीय कार्यालय दरबारमार्गमा स्वास्थ्य शिविर र बुधबार आँखा शिविर सञ्चालन गरिने बताइएको छ ।

● एमएडब्लू हायर पर्चेजले ल्यायो मोबाइल एप 'एमएचपिएल'

एमएडब्लू हायर पर्चेजले मोबाइल एप 'एमएचपिएल' सार्वजनिक गरेको छ । कम्पनीले पारदर्शिता, सुरक्षित र सुविधाजनक किस्ता भुक्तानी प्रणालीलगायतका सुविधा भएको एप सार्वजनिक गरेको हो । राजधानीमा आयोजित एक कार्यक्रमबीच एमएडब्लूका प्रबन्ध निर्देशक विष्णु अग्रवाल र एमएचपिएलका महप्रबन्धक प्राणनाथ भट्टराईले एपको सुरुवात गरे । अब ग्राहकले एपबाटै कर्जा भुक्तानी, कर्जाको अवस्था र साँवाको भुक्तानी विववरण, इएमआई भुक्तानीका विद्युतीय विकल्पलगायत सुविधा पाउनेछन् । एमएचपिएलले दुईपांग्रे सवारीसाधन, इभी र फोसिल फ्युल लाग्ने दुवैखाले अटोमोबाइल, सेकेन्ड ह्यान्ड कार, व्यापारिक सवारीसाधन इभी र फोसिल फ्युल इन्धन र कृषि उपकरणलाई ऋण उपलब्ध गराउँदै आएको छ ।

● सोलार फार्मको बिक्री प्रबन्धकमा ग्लोबल आइएमई क्यापिटल

नेपाल सोलार फार्म लिमिटेडले प्राथमिक सार्वजनिक सेयर (आइपिओ) निष्कासन गर्ने भएको छ । कम्पनीले १०० अंकित दरमा १२ करोड रूपैयाँबराबरको १२ लाख कित्ता आइपिओ ल्याउन लागेको हो । कम्पनीले सेयर निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धकमा ग्लोबल आइएमई क्यापिटल लिमिटेडलाई नियुक्त गरेको छ ।सेयर निष्कासनसम्बन्धी सम्झौतामा सोलार फार्मका सञ्चालक जितेन्द्र भट्टराई र ग्लोबल आइएमई क्यापिटलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत मन्दीप लुइँटेलले सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर गरेका छन् अधिकृत पुँजी ३० करोड र जारी पुँजी २५ करोड रूपैयाँ रहेको यस कम्पनीको सोलार फार्म आयोजना कास्कीको रूपाकोट, सिम्लेमा रहेको छ ।

● कुमारी बैंकको विनाधितो फोन लोन

कुमारी बैंक लिमिटेडले क्युआर कोडबाट कारोबार गर्ने क्युआर मर्चेन्टलाई विनाझन्झट कुमारी मोबाइल बैंकिङ एपमार्फत फोन लोन सुविधा सञ्चालनमा ल्याएको छ । बैंकले दुई लाख रूपैयाँसम्मको कर्जा उपयोग गर्न एपबाटै लिन सक्ने जनाएको छ । यस सुविधाबाट घरेलु, साना तथा मझौला उद्यमीको वित्तीय कारोबार डिजिटल माध्यममा आकर्षित हुने तथा उद्यमीको वित्तीय पहुँचमा समेत विस्तार हुने अपेक्षा बैंकले लिएको छ ।

● स्वावलम्बन लघुवित्तको वित्तीय साक्षरता तथा पुरस्कार वितरण

स्वावलम्बन लघुवित्त वित्तीय संस्थाको लेले शाखाले वित्तीय साक्षरता तथा केन्द्र प्रमुख अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ ।कार्यक्रममा आथिक वर्ष ०७९/८० मा शाखाअन्तर्गत रहेका केन्द्रहरूमध्ये उत्कृष्ट केन्द्रलाई नगदसहित पुरस्कार वितरण गरिएको थियो । त्यस्तै, शाखा कार्यालयअन्तर्गत शैक्षिक सत्र ०७९ मा एसइई परीक्षामा ग्राहक सदस्यका छोराछोरीमध्येबाट उत्कृष्ट अंक प्राप्त गर्न सफल केन्द्र नं. ७५, समूह नं. ४ मा आबद्ध सदस्य साइँलीमाया लामाकी छोरी लक्ष्मी लामालाई १० हजार रूपैयाँ नगद पुरस्कार वितरण गरिएको संस्थाले जनाएको छ ।

त्यसैगरी, केन्द्र नं. ६३ की प्रमुख पुनादेवी राईको अध्यक्षता तथा प्रहरी कार्यालय लेले, ललितपुरका प्रहरी सहायक निरीक्षक भीमबहादुर कोइरालाको प्रमुख आतिथ्यमा सञ्चालित कार्यक्रमका विशिष्ट अतिथिका रूपमा वित्तीय संस्थाको केन्द्रीय कार्यालयका नायब विभागीय प्रबन्धक मोहितनारायण यादवलगायतको उपस्थिति थियो ।

● लघु बिमक संघको अध्यक्षमा भण्डारी

लघु बिमकहरूको छुट्टै संस्था 'नेपाल लघु बिमक संघ' दर्ता भएको छ । लघु बिमा सेवालाई स्तरीय तथा भरपर्दो बनाउँदै न्यून आय वर्ग तथा दूरदराजका नागरिकमा बिमाको पहुँच विस्तारका लागि संघ दर्ता भएको हो । संघले नेपाल बिमा प्राधिकरणलगायत सम्बन्धित संघ-संस्थासँग सहकार्य र समन्वय गरी समावेशी बिमाको अवधारणालाई मूर्त रूप दिनेछ । साथै, संघले बिमा रक्षावरणको पहुँचबाहिर रहेका वर्ग तथा समुदायलाई बिमाको दायरामा ल्याउने उद्देश्य राखेको छ ।

संघको अध्यक्षमा गार्डियन माइक्रो लाइफ इन्स्योरेन्स लिमिटेडका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) चिरायु भण्डारी चयन भएका छन् त्यस्तै, संघको कार्यसमितिअन्तर्गत उपाध्यक्ष पदमा स्टार माइक्रो इन्स्योरेन्सका सिइओ विश्वराम तिमिल्सिना, सचिवमा प्रोटेक्टिभ माइक्रो इन्स्योरेन्सका सिइओ नरेशकुमार रोका र कोषाध्यक्षमा लिबर्टी माइक्रो लाइफ इन्स्योरेन्सका सिइओ रामकुमार यादव रहेका छन् । यसैगरी, सदस्यहरूमा ट्रस्ट माइक्रो इन्स्योरेन्स कम्पनीका सिइओ उज्ज्वल ढुंगाना, नेपाल माइक्रो इन्स्योरेन्स कम्पनीका मृगेन्द्रनाथ रिमाल र क्रेस्ट माइक्रो लाइफ इन्स्योरेन्सका सिइओ प्रतापमान श्रेष्ठसहितको कार्यसमिति बनेको संघले जनाएको छ ।

● नेपालमा 'अनर म्याजिक-६ प्रो'को प्रि-बुकिङ सुरु

'अनर म्याजिक' शृंखलाको फ्ल्यागसिप मोबाइल 'अनर म्याजिक-६ प्रो' मोबाइल फोनको नेपाली बजारमा प्रि-बुकिङ सुरु भएको छ ।

नेपालका लागि अनरको आधिकारिक वितरक सेलट्रोन नेपालले बहुप्रतीक्षित एआई फ्ल्यागसिप मोबाइलको प्रि-बुकिङ खुला गरेको हो । मे २१ मंगलबारबाट सुरु भएको प्रि-बुकिङ ३१ मेसम्म जारी रहने कम्पनीले जनाएको छ ।

अघिल्लो पुस्ताको तुलनामा २८ गुणा ठूलो डाटाबेससँग प्रशिक्षित एआई मोडेलद्वारा सञ्चालित नयाँ र सुधारिएको अनर फाल्कन क्यामेरा प्रणालीलाई डेब्यु गर्दै अनर म्याजिक-६ प्रोमा अनर एआई मोसन सेन्सिङ क्याप्चर र उन्नत एआई क्याप्चर एल्गोरिदम समावेश छ ।

यो फोनमा एसजिएसको फाइभ स्टार ओभरअल ग्लास ड्रप रेजिस्टेन्स एबिलिटी प्रमाणित नानो क्रिस्टल सिल्ड डिस्प्ले तथा सिलिकन-कार्बन ब्याट्री प्रयोग गरिएको छ । लामो समयसम्म स्मार्टफोन प्रयोग गर्ने प्रयोगकर्ताहरूका लागि ब्याट्री लाइफको बढ्दो महत्वलाई महसुस गर्दै अनर अन्य क्षेत्रहरूबाट स्मार्टफोनहरूमा उदीयमान ब्याट्री आविष्कारहरू लागू गर्ने पहिलो ब्रान्डको रूपमा उभिएको कम्पनीको दाबी छ ।अनर म्याजिक-६ प्रो कालो र एपी ग्रिन गरी दुई रंगहरूमा उपलब्ध हुनेछ, जुन एपी ग्रिन भेगन लेदर ब्याकको साथ आउँछ । (१२+५१२) जिबी भेरियन्टमा आउने यो फोनको मूल्य रू. १ लाख ५९ हजार ९९९ तोकिएको छ । फोन प्रि-अर्डर गरेका ग्राहकहरूले रू. २१ हजार ९९० मूल्यको अनर वाच- ४ निःशुल्क प्राप्त गर्नेछन् । यस फोनको खरिदमा भिआइपी कार्ड पनि प्राप्त हुनेछ, जसमा १ वर्षका लागि निःशुल्क सेवाहरू, अनर मोडेलमा छुट र अन्य धेरै सुविधाहरू (सर्तसहित) समावेश रहेका कम्पनीले जनाएको छ ।

● नेपाल लाइफ क्यापिटलको सिइओमा घिमिरे

नेपाल लाइफ क्यापिटल लिमिटेडले प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ)मा मनीष घिमिरे नियुक्त भएका छन् कम्पनीको सञ्चालक समितिको बैठकले घिमिरेलाई चार वर्षका लागि नियुक्त गरेको हो ।

घिमिरेको इन्भेस्टमेन्ट बैंकिङ र एडभाइजरीमा नेपाली पुँजी बजारमा एक दशकभन्दा लामो अनुभव छ । नेपाल लाइफ क्यापिटलमा आबद्ध हुनुअघि उनले एनआइसी एसिया क्यापिटल, सिद्धार्थ क्यापिटल र नबिल इन्भेस्टमेन्टमा गरी १० वर्षभन्दा बढी समय कार्यसम्पादन गरेका छन् । काठमाडौं विश्वविद्यालय स्कुल अफ म्यानेजमेन्टबाट इएमबिए गरेका घिमिरेको विभिन्न इन्भेस्टमेन्ट बैंकिङ तथा पोर्टफोलियो व्यवस्थापन सेवा, म्युचुअल फन्ड, इस्यु म्यानेजमेन्ट र कर्पोरेट एडभाइजरी सेवा प्रोडक्ट डिजाइन र सञ्चालनजस्ता मर्चेन्ट बैंकिङ उत्पादनमा विज्ञता रहेको बताइएको छ ।

सहकारी ठगी...

विषयमा अनुसन्धान गर्न किन प्रमुख प्रतिपक्षी दल तयार देखिँदैन ? समग्र सहकारीको छानविन गर्न उच्चस्तरीय न्यायिक छानविन समिति बनाऔं, संसदीय समितिले निर्णय दिन सक्दैन । दलगत स्वार्थका कारण सहकारी ठगी प्रकरणमा रवि दोषी हुन् कि होइनन् भन्ने त अनुसन्धानबाट मात्र प्रमाणित हुने विषय हो । विज्ञहरू राखेर उच्चस्तरीय न्यायिक छानविन समिति बनाएर अनुसन्धान गर्दा अझ बेस हुन सक्छ । यस विषयलाई सँधैका लागि बन्द गर्न सर्वोच्च अदालतका पूर्व न्यायाधिश वा उच्च अदालतका पूर्व न्यायाधिशको अध्यक्षतामा छानविन तथा अनुसन्धान समिति बनाइनु सबै भन्दा उत्तम विकल्प हुन सक्छ । सो समितिलाई टीओआर दिँदा नै समग्र सहकारी ठगीको छानविन तथा अनुसन्धान गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनु उपर्युक्त हुनेछ ।

संसदीय समिति बनाउँदा त्यहाँ सत्तापक्ष र विपक्षी दलका सांसदहरू नै रहने भएकाले गर्दा अहिलेको अवस्थामा सो समितिमा सत्ता पक्षकै बढी सदस्य रहने भएकाले सो संसदीय समितिले समेत निर्णय दिन सक्ने सम्भावना न्यून रहेको छ । सत्ता पक्ष र विपक्ष आ-आफ्नो स्वार्थ अनुसारको प्रतिवेदन तयार गर्न लागि पर्ने भएकाले गर्दा सो समिति नै विवादको घेरामा पर्ने निश्चित जस्तै रहेकाले सत्ता पक्ष र विपक्षी दल दुवैले आ-आफ्नो स्वार्थ छोडेर संसदीय समिति होइन उच्चस्तरीय न्यायिक छानविन तथा अनुसन्धान समिति बनाउन तयार रहेको अवस्थामा सहकारी ठगी सम्बन्धी समस्याको समाधान हुन सक्छ । त्यस्तो समिति बनाउन संसदबाटै निर्णय गरिनु उपयुक्त हुनेछ ।

एउटा व्यक्तिका विरूद्ध संसदीय समिति बनाएर छानविन गरिएको अभ्यास अहिले सम्म हामीकहाँ छैन । व्यक्तिले गरेको काम कारबाहीका विरूद्धमा संसदीय समिति बनाइएको भएपनि व्यक्तिको नामै तोकेर संसदीय छानविन समिति बनाइएको छैन । यदि त्यसरी नामै तोकरे संसदीय छानविन समिति बनाइने हो भने किन समितिको आवश्यकता पर्‍यो ? नाम तोकिसकेपछि छानविन हुनु अघि नै ऊ दोषी ठहर भइसकेको अवस्था हुने भएकाले गर्दा सो समितिले बाध्य भएर दोषी ठहर नभएपनि दोषी करार गर्न सक्छ, त्यसैले व्यक्ति चाहे जोसुकै होस् उसको नाम तोक्नु कुनै सर्तमा पनि उपर्युक्त हुन सक्दैन ।

यदि व्यक्तिको नामै तोकेर छानविन समिति बनाइएको खण्डमा त्यस्तो कार्य संविधान विपरित समेत हुन्छ । प्रत्येक नेपाली नागरिकलाई काम गर्ने आयआर्जन गर्ने अधिकार संविधानले दिएको छ तर कुनै काम गर्दा गल्ती भयो भने अनुसन्धान नै नगरि दोषी करार गर्न सकिँदैन त्यसो गरिए सो कार्य संविधान विपरित कार्य हुन सक्छ ।

पछिल्लो समयमा पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारले अर्को गल्ती गरेकोछ । कान्तिपुर मिडिया ग्रुपका अध्यक्ष कैलाश सिरोहियालाई पक्राउ गरेर । सिरोहियालाई नागरिकता दुरूपयोग गरेको आरोपमा पक्राउ गरिएको हो भने सरकारको दावी रहेको छ । तर नागरिकता दुरूपयोग गरेको हो, होइन अनुसन्धान भयो कि भएन ? अनुसन्धान भयो भने दोषी ठहरिएकी ठहरिएनन् ? उनी भागेर जाने अवस्था थियो कि थिएन ? यदि थिएन भने उसलाई पक्राउ नै नगरि अनुसन्धान गर्न सकिने अवस्था रहेको थियो भने किन पक्राउ गरियो ?

सत्तापक्ष र विपक्षी दलहरूले सिरोहियाको पक्राउलाई स्वतन्त्र प्रेस माथिको हमला भन्दै आएका छन् तर सिरोहिया पत्रकारितासँग सम्बन्धित रहेका भएपनि पत्रकारिता कै कारण पक्राउ परेका होइनन् । नागरिकता दुरूपयोगको आरोपमा पक्राउ परेका हुनाले यस विषयलाई प्रेस स्वतन्त्रताको विरोध भयो भनेर कराउनुपर्ने आवश्यकता छैन । प्रेस स्वतन्त्रताको नाममा पेशाको दुरूपयोग गर्ने अधिकार कसैलाई छैन ।

१३ खर्बको आयात हुँदा एक खर्ब २६ अर्बको निर्यात

काठमाडौं । चालू आर्थिक वर्षको वैशाख मसान्तसम्ममा मुलुकले रू. ११ खर्ब ७७ अर्ब १८ करोड ३४ लाखबराबर व्यापार घाटा व्यहोरेको छ । भन्सार विभागले आज सार्वजनिक गरेको तथ्यांकअनुसार गत वैशाख मसान्तसम्ममा रू. १३ खर्ब तीन अर्ब ३५ करोड ७० लाखबराबरको वस्तु आयात भएको थियो भने रू. एक खर्ब २६ अर्ब १७ करोड ३५ लाखबराबरको निर्यात भएको थियो ।

विभागका अनुसार चालू आवको १० महिनामा रू. १४ खर्ब २९ अर्ब ५३ करोड पाँच लाखबराबरको वैदेशिक व्यापार भएको छ । यो अवधिको कुल वैदेशिक व्यापार गत आर्थिक वर्षको सोही अवधिको तुलनामा दुई दशमलव ५० प्रतिशतले घटेको हो । गत आर्थिक वर्षको दश महिनाको तुलनामा आयात दुई दशमलव ३९ र निर्यात तीन दशमलव ६१ प्रतिशतले घटेको छ । समीक्षा अवधिमा भारतसँग नेपालले रू. सात खर्ब २९ अर्ब ७० करोडबराबरको व्यापार घाटा व्यहोरेको छ ।

मधेश प्रदेशमा...

५४ सांसदको आवश्यकता हुन्छ । अहिले मधेश प्रदेशमा नेकपा एमालेका २५, माओवादी केन्द्रका ९ जनमतका १३ एकीकृत समाजवादीका ७ र नागरिक उन्मुक्ति पार्टीका १ गरी जम्मा ५५ संसद रहेका छन् ।

मधेश प्रदेशमा अहिले जसपा नेपालका नेता सरोजकुमार यादव मुख्यमन्त्री रहेका छन् । गत वैशाख ३१ मै नेकपा एमाले र माओवादीले यादव सरकारलाई दिएका समर्थन फिर्ता लिएपछि यादव सरकार अल्पमतमा परेको छ । एमाले र माओवादीले समर्थन फिर्ता लिएपछि लोसपा र जनमत पार्टीले हात मिलाएका भएपनि लोसपा हच्चिएको र मुख्यमन्त्री कुन पार्टीको बन्ने भन्नेमा विवाद उत्पन्न भएकाले नयाँ सरकार निर्माण हुन सकेको थिएन ।

अब प्रधानमन्त्रीले संघीय संसदबाट विश्वासको मत लिएको र जनमत र नागरिक उन्मुक्ति पार्टीले समेत समर्थन गरेका हुनाले नयाँ सरकार बन्ने बाटो खुलेको छ । एकीकृत समाजवादीले सरकार छोड्ने हल्ला चलेपनि अहिलेका लागि त्यो टरेको हुनाले प्रधानमन्त्रीलाई विश्वासको मत दिएका यिनै पाँच पार्टीहरू मिलेर मधेश प्रदेशमा सरकार निर्माण हुने प्राय निश्चित जस्तै भएको छ । एकीकृत समाजवादी सहितका पाँच दलबीचमा सरकार बनाउने र मन्त्रालय भागवण्डा गर्ने छलफल समेत चलिरहेको सूत्रले दाबी गरेको छ ।

सहकारीको...

बचतकर्तासँग पैसा उठाउने गरेका हुनाले त्यसबेला कुनै अनुगमन नगर्ने सरकारी निकायलाई समेत कानूनी दायरामा ल्याउनैपर्दछ । सहकारीको उदेश्य अनुसार सञ्चालन नभएका सहकारीहरूले एक ठाउँमा कार्यालय राख्ने र अर्को क्षेत्रबाट समेत बचतकर्ताको रकम संकलन गर्ने गरेका हुनाले बचतकर्ताहरू समस्यामा परेका हुन् । ब्याजको लोभमा परेका धेरै व्यक्तिले बचत गर्ने गरेका हुनाले पनि समस्यामाथि समस्या थपिँदै गएको हो ।

प्रधानमन्त्री भनेका राज्यका अभिभावक समेत भएकाले उनैले यो समस्याको समाधान खोज्नु उपर्युक्त हुनेछ । यो समस्या समाधान गर्न कुनै एक दल वा एक व्यक्तिले मात्र सम्भव नभएकाले गर्दा सबै राजनीतिक दल, सांसद, सरकार र सरकारी निकाय एकै ठाउँमा उभिएर समस्याको समाधान खोज्नुको बदला एक व्यक्तिको पछाडि संसदको प्रमुख विपक्षी दल लाग्नु भनेको पार्टीगत स्वार्थ, व्यक्तिगत रिषइबी साँध्ने प्रयास जस्तो देखिएको हुनाले सो कार्य अविलम्ब बन्द गरि सँधैभरीको लागि सहकारी ठगी प्रक्रिया बन्द गराउनुपर्ने र बतकर्ताहरूको रकम फिर्ता गराउन सबै लाग्नु नै उपर्युक्त हुनेछ ।

बेलायतमा...

चुनावको मिति घोषणाका लागि उनलाई डिसेम्बर महिनासम्म समय थियो । सन् २०२२ मा फिक्स्ड टर्म इलेक्सन एक्ट रद्द भएपछि बेलायतका प्रधानमन्त्रीले आफूलाई अनुकूल समयमा चुनावको मिति घोषणा गर्ने बाटो खुलेको छ । चुनाव घोषणाअघि एकपछि अर्को गर्दै क्याबिनेट मन्त्रीहरू प्रधानमन्त्री सुनकको कार्यालयमा प्रवेश गरेका थिए ।

बीबीसीका अनुसार सत्तारूढ कन्जरभेटिभ पार्टीका केही सदस्यहरूले ऋषि सुनकविरूद्ध अविश्वासको माग गरेका थिए । एक जना सांसदले पार्टीको वर्तमान अवस्था दुःखद रहेको समेत बताएका छन् ।

सामान्यतया बेलायतमा बिहीबारको दिन आम निर्वाचन हुने गरेको थियो । यो अभ्यास २७ अक्टोबर १९३१ देखि गरिएको थियो । त्यसअघि मंगलबारको दिन चुनाव हुने गरेको थियो । यसपटक पनि बिहीबार पारेर मिति घोषणा गरिएको छ । बेलायतको अभ्यास अनुसार संसदको पहिलो बैठकको पाँचौं वार्षिकोत्सवपछि मात्र संसद् विघटन हुन्छ । वर्तमान संसदको वार्षिकोत्सव १७ डिसेम्बर २०२४ मा हुने तय भएको थियो ।

संसद् विघटनपछि निर्वाचनको तयारीका लागि २५ कार्यदिन दिइएको छ । यदि उचित प्रक्रिया अपनाएको भए बेलायतमा सन् २०२५ को जनवरी २८ सम्म चुनाव हुनेथियो ।

संसद...

छ । सहमति सहकार्य नै अहिलेको पहिलो आवश्यकता हो त्यसैले दलहरूबीचमा सहमति गर्नु बाहेक अर्को विकल्प देखिएको छैन । दलहरूबीचमा रहेको तित्ततालाई मित्रतामा बदलेर अघि बढ्न सकेको खण्डमा सबै समस्याको समाधान हुन सक्छ । एकले अर्कोलाई विश्वास गरेर अघि बढेको खण्डमा सबै समस्याको समाधान हुन सक्छ । आज सत्तामा रहेको दल भोली प्रतिपक्षीमा पुग्न सक्छ भने अहिले प्रतिपक्षीमा रहेको दल भोली सत्तामा पुग्न सक्छ यो त समयको खेल मात्र हो । सत्ता स्वार्थलाई त्यागेर आफूलाई लोकतान्त्रिक पार्टी भन्ने नेपाली कांग्रेस अघि बढ्ने प्रयास गरेमा अन्य दलहरूलाई समेत सहमतिमा आउन बाध्य पार्न सक्छ तर सत्ता गुमेको पीडा संसदमा पोखेर संसदलाई अनिर्णयको बन्दी बनाउनु खोज्नु र संसद अवरूद्ध गर्नु कांग्रेसकै लागि अभिशाप बन्न सक्छ ।

राजनीतिक...

अवरोध कै कारण अध्यादेशबाट बजेट ल्याउन सक्ने भएकाले गर्दा त्यसको दोष प्रतिपक्षले नै लिनुपर्दछ ।

अहिलेकै अवस्थामा सत्ता पक्ष र प्रतिपक्ष एकै ठाउँमा आउन सक्ने सम्भावना न्यून देखिएको छ । प्रतिपक्षी दलले प्रधानमन्त्रीले किन हतार हतारमा विश्वासको मत लिनुपर्‍यो भन्नेमा प्रश्न उठाइरहेको थियो । प्रधानमन्त्री दाहालले विश्वासको मत जेष्ठ २९ गते भित्रमा लिन सक्ने भएपनि जसपा नेपालबाट विभाजित भएर अशोक राईको नेतृत्वमा गठन भएको जसपाका विरूद्ध जसपा नेपालका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव अदालतमा गएका र अदालतले जसपा विभाजनलाई मान्यता नदिएको अवस्थामा सरकार अप्ठ्यारो अवस्थामा पुग्न सक्ने आंकलन गरेरै प्रधानमन्त्रीले विश्वासको मत लिएको हुनुपर्दछ ।

यदि अदालतले जसपा नेपाल विभाजनलाई मान्यता नदिएको अवस्थामा सरकारले पुन दल विभाजनसम्बन्धी अध्यादेश ल्याउन सक्ने सम्भावना बढेर गएको छ । विगतमा पनि नेकपा एमालेलाई विभाजन गराउन तत्कालिन प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाले संसदीय दल र केन्द्रीय समिति मध्येको कुनै एकमा २० प्रतिशत सदस्यबाट पार्टी विभाजन गर्न सक्ने गरी अध्यादेश ल्याएका थिए । त्यही आधारमा नेकपा एमाले विभाजन गरी माधव नेपालको नेतृत्वमा नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टी बनेको थियो । देउवा सरकारले ल्याएको अध्यादेश निष्क्रिय भएको र पुरानो ऐन जगाउने काम नभएकाले गर्दा राजनीतिक दलसम्बन्धी नियमावली टेकेर जसपा नेपाल विभाजित भएकाले गर्दा त्यसलाई बचाउन अध्यादेश ल्याउन सक्ने सम्भावना देखिएको छ ।

प्रधानमन्त्रीको...

जमिन पनि पैत्रिक सम्पत्तिका रूपमा देखाउनु भएको छ । २०७३ मा एक कठ्ठा मात्रै पैत्रिक सम्पत्ति देखाउनु भएका प्रधानमन्त्री दाहालले यसपटक भने पैतृक सम्पत्तिकै रूपमा १५ कठ्ठा जग्गा उल्लेख गर्नभएको छ । यस्तै भरतपुर महानगरपालिकामा स्वर्गीय सीता दाहालको नाममा १ कठ्ठा जमिन रहेको र यो अंशबाट प्राप्त भएको बिवरणमा उल्लेख छ । प्रधानमन्त्री दाहालसँग ५ तोला सुन रहेको र यो पनि पैतृक भएको बिवरणमा उल्लेख छ ।

प्रधानमन्त्री दाहालले २०७३ सालमा ३ तोला मात्रै पैतृक सुन रहेको बिवरण बुझाउनु भएको थियो । यसपटक पैत्रिक सम्पत्ति रहेको सुनको मात्रा पनि बढेको छ । यसपटक ५ तोला सुन पनि पैत्रिक सम्पत्ति नै रहेको प्रधानमन्त्री दाहालले उल्लेख गर्नभएको छ ।

विपक्षमा...

३० मा विश्वासको मत लिँदा पक्षमा १५७ र विपक्षमा ११० मत र तटस्थमा १ मत परेको थियो । त्यसैगरी २०८१ जेष्ठ ७ गते विश्वासको मत लिँदा प्रधानमन्त्रीको पक्षमा १ सय ५७, विपक्षमा ० र तटस्थमा १ मत परेको थियो ।

संविधानमा व्यवस्था भएनुसार प्रतिनिधिसभामा रहेको दलले सरकारलाई दिएको विश्वासको मत फिर्ता लिएको खण्डमा ३० दिन भित्रमा प्रधानमन्त्रीले ससदबाट विशवासको मत लिनुपर्ने सम्वैधानिक व्यवस्था रहेको छ त्यसैले गर्दा ७ जेष्ठ २०८१ मा प्रधानमन्त्रीले विश्वासको मत लिएका हुन् । प्रधानमन्त्रीले विश्वासको मत लिँदै गर्दा संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेपाली कांग्रेस, राप्रपा, जसपा नेपाल र लोसपाले मतदान बहिष्कार गरेका थिए । कांग्रेसका संघीय संसदमा ८९ सांसद रहेका छन् भने राप्रपाका १४, जसपा नेपालका ५ र लोसपाका ४ सांसद रहेका छन् । राष्ट्रिय जनेमार्चाका एक सांसदले समेत मतदान बहिष्कार गरेको र नेपाल मजदुर किसान पार्टी भने तटस्थ रहेको थियो । उसका संसदमा १ सांसद रहेको छ । तीन स्वतन्त्र सांसदहरूमा प्रभु साह अमरेशकुमार सिंह र योगेन्द्र मण्डलले समेत प्रधानमन्त्रीलाई विश्वासको मत दिएका थिए भने सत्तापक्षका वसन्त कुमार नेम्वाङ, नाउपा गंगाराम चौधरी र एकीकृत समाजवादीका प्रकाश ज्वाला अनुपस्थित रहेका थिए ।

गणतन्त्र दिवस भव्यरूपमा मनाऔं

लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका उपलब्धिलाई संस्थागत गरौं ।

संघ, प्रदेश एवम् स्थानीय सरकारबीच समन्वय र सहकार्य गरौं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

पशुपतिको वनकालीमा साउन महिनाभरि ऐतिहासिक कोटी होम महायज्ञ हुने

काठमाडौं । विश्वका हिन्दुधर्मालम्बीहरूको आस्थाको प्रमुख केन्द्र पशुपतिनाथ स्थित वनकालीमा ऐतिहासिक विशाल कोटी होम यज्ञ गरिने भएको छ । मानव सेवा फाउन्डेसनको संयोजकत्वमा एक दर्जन संघ-संस्थाको आयोजनामा कोटी होम महायज्ञ सञ्चालन हुने भएको हो ।

उक्त महायज्ञ आगामी साउन महिना भरि चल्ने श्री मद्भागवत कथा पुराण प्रवक्ता वालयोगेश्वर श्री विजय कृष्णमुर्ती जीले जानकारी दिनुभयो । हाम्रो धर्म संस्कृतिको संरक्षण समग्र मानबजातीको सुख, शान्ति र समृद्धिका लागि महायज्ञ गर्न लागिएको उहाँले बताउनु भयो ।

नेपाल अध्यात्म भुमी हो । यस तपोभुमीबाट योग, ध्यान,प्रणाम धर्म, ज्ञान,साधना र विज्ञानको महत्व बिकास भएकाले हो भन्ने जानकारी र

सन्देश समेत जनजनमा पुर्याउने महायज्ञको ध्येय रहेको छ । मामाघर अनाथालय आश्रम, ललितपुर र छोरीको घर ज्येष्ठ नागरिक आश्रम, भक्तपुरको भवन निर्माणलगायत मानवीय सेवाका लागि सहयोग जुटाउने पनि महायज्ञको उद्देश्य रहेको आयोजकहरूले जनाएकाछन् ।

मामाघर अनाथालय आश्रमले अनाथ र आधारभूत आवश्यकताबाट बन्चित बालबालिकालाई निःशुल्क भोजन, आवास तथा स्वास्थ्य र शिक्षा प्रदान गर्दै आएको छ । यस्तै, छोरीको घर ज्येष्ठ नागरिक आश्रमले बेसहारा, शोषित र पीडित ज्येष्ठ नागरिकलाई गास, बास, कपासका साथै स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको छ । महायज्ञ अवधिभर जगद्गुरू, साधु, सन्त, महन्तका साथै ख्यातिप्राप्त कथा वाचकहरूबाट आशीर्वचन तथा कथा प्रवचन हुनेछ । यस्तै, विभिन्न गुरूहरूबाट नित्य हवन, पूजा, आरती र भजन कीर्तन हुने आयोजकले जनाएको छ ।